

# Ihmiskaupan uhrin turvapaikanhakijoina Kreikassa

## Sisällys

|                                                                                           |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Johdanto.....                                                                             | 2  |
| 1 Turvapaikanhakijat Kreikassa .....                                                      | 3  |
| 2 Ihmiskaupan uhrin ja turvapaikkaprosessi .....                                          | 6  |
| 2.1 Siirrot mantereelle .....                                                             | 8  |
| 2.2 Kreikan viranomaisten ja EASOn välinen yhteistyö .....                                | 9  |
| 3 Ihmiskaupan uhrin tunnistaminen .....                                                   | 11 |
| 4 Ihmiskaupan uhrin tukitoimet osana vastaanottopalveluita .....                          | 16 |
| 4.1 Ihmiskaupan uhrin saama tuki turvapaikanhakijoina .....                               | 16 |
| 4.1.1 Asuminen .....                                                                      | 17 |
| 4.1.2 Työnteko ja koulutus .....                                                          | 19 |
| 4.1.3 Terveystieteiden huolto .....                                                       | 20 |
| 4.1.4 Alaikäiset .....                                                                    | 20 |
| 4.1.5 Vastaanottopalveluiden lakkaaminen ja säilöäminen .....                             | 21 |
| 4.1.6 Ihmiskaupan uhrin ja viranomaisista .....                                           | 21 |
| 5 Ihmiskaupan uhrin tukitoimet oleskeluluvan myöntämisen jälkeen .....                    | 24 |
| 5.1 Oleskelulupa, sen uusiminen ja pitkäaikainen oleskelulupa .....                       | 24 |
| 5.2 Haavoittuvassa asemassa olevien, oleskeluluvan saaneiden henkilöiden saama tuki ..... | 25 |
| 6 Ihmiskaupan esiintyminen Kreikassa .....                                                | 28 |
| 6.1 Seksuaalinen hyväksikäyttö ja alaikäiset .....                                        | 31 |
| 6.2 Työperäinen ihmiskauppa .....                                                         | 32 |
| 6.3 Rikoksiin pakottaminen .....                                                          | 33 |
| 6.4 Elinkauppa .....                                                                      | 33 |
| 6.5 Kreikkaan ylettyvät ihmiskauppaverkostot .....                                        | 33 |
| 7 Viranomaisvalvonta .....                                                                | 34 |
| 7.1 Syytteet ja tuomitukset liittyen ihmiskauppaan .....                                  | 36 |
| Lähteet .....                                                                             | 39 |

## Johdanto

Tässä raportissa kuvataan turvapaikanhakijoiden ja jo oleskeluluvan saaneiden ihmiskaupan uhrien oloja Kreikassa. Alussa kuvataan kaikille turvapaikanhakijoille tarjottuja palveluita ja sen jälkeen ihmiskaupan uhrien tunnistamisprosessia. Kappaleessa 4 kuvataan ihmiskaupan uhrien saamaa tukea heidän ollessa vastaanottopalveluiden asiakkaita ja kappaleessa 5 tukitoimia oleskeluluvan myöntämisen jälkeen. Kappale 6 keskittyy ihmiskauppaan ja sen ilmenemiseen Kreikassa. Kappaleessa 7 on käsitelty ihmiskaupan uhrien saamaa viranomaissuojelua ja ihmiskaupasta annettuja tuomioita.

Osassa lähteitä (esim. ECRE Maaliskuu 2019) ei juurikaan käsitellä ihmiskaupan uhreja, vaan haavoittuvassa asemassa olevia yleisesti ja tiedot viittaavat tällöin myös muihin haavoittuvan aseman omaaviin henkilöihin, kuten yksin tullessiin alaikäisiin. Tällöin myös tässä raportissa on käytetty termiä haavoittuvassa asemassa olevat, mutta kuvatut palvelut ja puutteet niissä ovat usein tarkoitettu myös ihmiskaupan uhreille.

Raporttia varten on käytetty mahdollisimman uusia, pääasiassa englanninkielisiä lähteitä, jotka ovat julkisesti saatavilla. Ihmiskauppa on yhteiskunnallinen ilmiö, jota on vaikea kitkeä nopeasti esimerkiksi lakimuutoksilla. Kuvaukset ihmiskaupan uhrien tilanteesta muutamankin vuoden takaa pitävät todennäköisesti edelleen paikkansa.

Kreikka hyväksyi 31.10.2019 uuden turvapaikkalain. Tämän lain vaikutuksia on käsitelty tässä raportissa vain joiltain osin, eivätkä sen vaikutukset turvapaikanhakijoiden tai haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tilanteisiin ole vielä selvillä.

## 1 Turvapaikanhakijat Kreikassa

Tässä kappaleessa on käsitelty vastaanottopalveluita Kreikassa ja niissä raportoituja puutteita yleisesti. Vastaanottopalveluista ja turvapaikkaprosessista on saatavilla tietoa laajemmin esimerkiksi Euroopan pakolaisjärjestöjen kattojärjestön ECREn (European Council on Refugees and Exiles) Kreikkaa käsittelevästä vuosiraportista<sup>1</sup> ja Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaarin raportista<sup>2</sup>. Kreikan kansallinen ihmisoikeuskomissio (Greek National Commission on Human Rights, GNCHR) on julkaissut lokakuussa 2019 laajan raportin suosituksista liittyen vastaanottopalveluihin ja turvapaikkaprosessiin. Raportissa käsitellyt teemat ovat pitkälti samoja kuin tässä raportissa.<sup>3</sup>

EU:n vastaanottodirektiivi sisällytettiin kansalliseen lainsäädäntöön (L 4540/2018) vasta toukokuussa 2018, kolme vuotta direktiivin aikarajan jälkeen.<sup>4</sup> Kyseisen lain mukaan vastaanottopalveluiden tulee taata ihmisarvoiset perustarpeet, mukaan lukien fyysinen terveys ja mielenterveyden hoito. Riittävien palveluiden varmistamiseksi Kreikassa ei ole kuitenkaan olemassa valvontamekanismeja. Henkilö ei voi esimerkiksi tehdä valitusta riittämättömistä vastaanottopalveluista.<sup>5</sup>

Kreikkaan saapuneiden turvapaikanhakijoiden määrä kasvoi vuodesta 2017 vuoteen 2018 mennessä 14 prosentilla. Vuonna 2018 turvapaikkahakemuksia tehtiin lähes 70 000.<sup>6</sup> Kesästä 2019 lähtien maahan saapuneiden ihmisten määrä on kasvanut entisestään.<sup>7</sup> Kuluvana vuonna 10.11.2019 mennessä Kreikkaan on YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n (United Nations High Commissioner for Refugees) mukaan saapunut yhteensä 59 433 ihmistä. Heistä 47 083 saapui meriteitse saarille. 40 % vuonna 2019 Kreikkaan saapuneista on ollut alaikäisiä.<sup>8</sup>

Syyskuussa 2018 Kreikan mantereella olevissa keskuksissa raportoitiin olevan yhteensä 16 110 henkilöä. Itäisen Egeanmeren saarilla<sup>9</sup> oli tuolloin yhteensä 8 245 majoituspaikkaa ja niissä 14 615 äskettäin saapunutta henkilöä. Tammikuussa 2019 UNHCR:n ylläpitämissä majoituspaikoissa käyttöaste oli 97 % (21 458 henkilöä). UNHCR:n ylläpitämistä paikoista 1 642 sijaitsi saarilla.<sup>10</sup>

Kreikan hallitus ilmoitti 20.11.2019, että se sulkee kolme suurinta saarilla sijaitsevaa turvapaikanhakijoiden leiriä, koska ne ovat Kreikan hallituksen mukaan liian täysiä. Leireillä ovat ihmiset siirretään lehtitietojen mukaan suljettuihin keskuksiin, jossa heidän turvapaikkahakemustaan käsitellään. Näistä keskuksista ei voi liikkua vapaasti ulos. Uutislähteistä ei käy ilmi, onko suljetuissa keskuksissa erityisiä palveluita haavoittuvassa asemassa oleville, esimerkiksi omia osastoja, tai miten heidät on huomioitu keskuksissa.<sup>11</sup> Tässä vaiheessa ei ole vielä selvää, onnistuvatko leirien sulkemiset, minkälaisia uudet suljetut

<sup>1</sup> ks. Euroopan pakolaisjärjestöjen kattojärjestö ECREn raportti: ECRE Maaliskuu 2019.

<sup>2</sup> Commissioner for Human Rights 6.11.2018. Ihmisoikeuskomissaarin raporttiin viitataan osin ECREn edellä mainitussa raportissa ja tässä raportissa on käsitelty vain niitä kohtia, joissa kuvataan nimenomaan haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tilannetta.

<sup>3</sup> GNCHR Lokakuu 2019.

<sup>4</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 115.

<sup>5</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 126.

<sup>6</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 14.

<sup>7</sup> Ekathimerini.com/ Tagaris 30.8.2019.

<sup>8</sup> UNHCR 10.11.2019.

<sup>9</sup> Kyseessä olevat saaret ovat Lesbos, Rhodos, Samos, Kos, Leros ja Chios. ECRE Maaliskuu 2019, s. 120.

<sup>10</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 17; UNHCR 31.1.2019, s. 1–2; UNHCR 12.11.2019.

<sup>11</sup> Helsingin Sanomat/ El Kamel 20.11.2019; Reuters/ Kambas 20.11.2019.

keskukset ovat ja tullaanko tekemään enemmän turvapaikanhakijoiden siirtoja mantereelle, mikä toisi lisää paineita vastaanottopalveluille.

Lähes puolet majoituspaikoissa olevista ihmisistä on lapsia ja suurin osa perheitä. Suurimmat kansalaisuudet ovat Syyria, Irak, Afganistan, Iran ja Kongon Demokraattinen Tasavalta. Yli neljäsosa majoituspaikoissa olevista kuuluu johonkin haavoittuvan aseman kategoriaan.<sup>12</sup>

ECREn vuotta 2018 käsittelevässä Kreikka-raportissa todetaan, että vastaanottopalvelut ovat ylikuormittuneet eivätkä ne täytä lain vaatimia vaatimuksia. Mantereella sijaitsee vuoden 2018 lopun tietojen mukaan 27 vastaanottokeskusta (*reception camps*), jotka oli tarkoitettu väliaikaisiksi, mutta jotka toimivat nyt ilman laillista asemaa tai virallista johtoa. ECRE pitää tätä erityisen ongelmallisena asiana, sillä laillisen aseman puuttuessa ei vastaanottokeskuksilla ole myöskään minimitasoa tarjotuista palveluista. Olot eri keskuksissa vaihtelevat, osa niistä on sotilasparakeissa ja telttaleireillä. Telttaleirejä pystytettiin erityisesti vuonna 2018, kun Kreikkaan saapuvien turvapaikanhakijoiden määrät nousivat jälleen. Kasvaneiden ihmismäärien takia vastaanoton olot ovat heikentyneet. Asukkaat ovat protestoineet vastaanottopalveluita vastaan.<sup>13</sup>

ECRE kuvaa vastaanoton oloja itäisen Egeanmeren saarilla "erittäin hälyttävänä". Olot voivat olla jopa epäinhimilliset. Oloja saarilla heikentävät liikkumisrajoitukset, joita itäisen Egeanmeren saarille saapuviin turvapaikanhakijoihin kohdistuu. Rajoitusten takia ihmiset eivät voi siirtyä vapaasti saarilta mantereelle. Lesvoksella oli vuoden 2018 lopulla 3 100 majoituspaikkaa ja siellä eli 5 100 henkilöä. Samoksella oli vuoden 2018 lopulla ihmisiä viisinkertaisesti majoituskapasiteettiin nähden. Saarilla haavoittuvassa asemassa olevat, kuten raskaana olevat naiset, seksuaalisen väkivallan uhrin, vanhukset ja lapset, eivät pääse peruspalveluiden pariin, kuten lääkäriin, tai saa riittävästi hygieniatuotteita. Morian leirillä Lesvoksella, missä olot ovat mahdollisesti kaikkein huonoimmat, ihmisten on täytynyt jonottaa ruokaa kolme tuntia. UNHCR:n mukaan uudet tulijat ovat joutuneet ostamaan itse telttoja majoittumista varten. Ihmisiä on kuollut hädämyrkytykseen, kun he ovat lämmittäneet itse telttojaan. Syyskuussa nainen ja vauva kuolivat leirillä sattuneessa tulipalossa. Joissain teltoissa saattaa yöpyä yli 100 ihmistä, eikä ihmisillä näin ole mahdollisuuksia yksityisyyteen. Ihmiset kärsivät sään ääriolosuhteista ja myös esimerkiksi käärmeet ja rotat voivat olla vahingoksi. Väkivallan on raportoitu kasvaneen saarilla. Naiset ja tytöt eivät voi väkivallan pelossa käyttää WC- tai suihkutiloja pimeällä.<sup>14</sup>

Kreikan saarille saapuneet turvapaikanhakijat eivät saa liikkua itse saarilta mantereelle. Poliisin 18.6.2016 julkaiseman kiertokirjeen mukaan, jos henkilö on siirtynyt itse itäisen Egeanmeren saarilta mantereelle ja hänet saadaan kiinni, hänet tulee ottaa säilöön saarille siirtoa varten. Häntä voidaan myös syyttää rikoslain nojalla. Otettaessa henkilö säilöön hänen henkilökohtaista tilannetta tai mahdollista haavoittuvaa asemaa ei arvioida. Säilöönotto ennen siirtoa voi kestää jopa yli kuukauden. Henkilön turvapaikkahakemusta ei myöskään käsitellä hänelle määrätyn alueen ulkopuolella ja hän menettää vastaanottopalvelut. Pireuksen hallinto-oikeus antoi päätökset säilöönottoa vastaan helmikuussa ja syyskuussa 2018.<sup>15</sup>

Jos henkilön todetaan olevan haavoittuvassa asemassa, hänet voidaan siirtää pois saarilta. Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari on todennut, että liikkumisrajoituksen poistaminen

<sup>12</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 125.

<sup>13</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 126–127.

<sup>14</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 128–131; Metadrasi 30.9.2019.

<sup>15</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 120–121, 148–149.

ja mantereelle siirtyminen ei aina kuitenkaan toteudu, koska haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamisessa on puutteita tai se voi kestää kauan (ks. kappale 3). Vuosina 2017 ja 2018 syyrialaisien haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden liikkumisrajoitus on poistettu aikaisemmassa vaiheessa turvapaikkaprosessia, muiden maiden kansalaisten vasta heidän turvapaikkapuhuttelunsa jälkeen.<sup>16</sup>

Kreikan korkein hallinto-oikeus (*Council of State*) antoi 17.4.2018 päätöksen, jonka mukaan uusien saarille saapuvien ihmisten liikkumista ei saisi rajoittaa eli heitä ei saisi sijoittaa eristettyihin leireihin, mutta Kreikka on jatkanut tätä ja säätänyt asiasta uuden lainkin. Asia vietiin Kreikan pakolaisneuvoston toimesta uudelleen oikeuteen. Lain (Article 14(8) L 4375/2016) mukaan haavoittuvassa asemassa olevien liikkumista ei saisi rajoittaa.<sup>17</sup> Kreikan hallitus päätti hallinnollisella päätöksellä 17.4.2018 annetun tuomioistuimen päätöksen vastaisesti edelleen rajoittaa ihmisten liikkumista pois saarilta. Ihmisoikeusjärjestöt kritisoivat Kreikan hallituksen päätöstä.<sup>18</sup>

Evros-joen ylittävät ja Kreikan mantereelle saapuvat turvapaikanhakijat eivät kuulu EU:n ja Turkin välisen pakolaissopimuksen piiriin. Sitä kautta maahan saapuvat sijoitetaan käytännössä säilöönottokeskukseen Fylakiossa, koska majoituspaikkoja ei ole saatavilla riittävästi muualla. Kreikan pakolaisneuvoston mukaan heidän säilöön ottamiselle ei ole laillisia perusteita Kreikan laissa. Keskukseen henkilömäärästä ei ole saatavilla virallisia tietoja, mutta Kreikan pakolaisneuvoston mukaan siellä oli elokuussa 2018 yhteensä 264 henkilöä. Keskukseen kapasiteetti on 240. Normaalisti henkilöä voidaan pitää säilöön otettuna 25 vuorokautta, mutta alaikäisten kohdalla aika voi olla pidempi ("*protective custody*"). Joulukuussa Lääkärit ilman rajoja -järjestön mukaan yli puolet Fylakiossa säilöön otetuista oli alaikäisiä. Jos henkilö saavuttaa täysi-ikäisyyden säilöön otettuna, häntä kohdellaan täysi-ikäisenä turvapaikkaprosessissa ja hänet voidaan poistaa maasta. ECREn saamien tietojen mukaan keskuksessa on puutteita vastaanotto- ja tunnistamispalveluista, esimerkiksi terveydenhuollosta ja tulkeista. Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaarin mukaan henkilö saatetaan myös vapauttaa Fylakiosta ilman, että häntä ja hänen tarpeitaan tunnistettaisiin ja siten ohjattaisiin asianmukaisten vastaanottopalveluiden pariin.<sup>19</sup>

Kreikka hyväksyi 31.10.2019 lain, jonka myötä se uudisti turvapaikkakäytäntöään. Lain tarkoituksena on nopeuttaa turvapaikkahakemusten käsittelyä ja siten oleskeluluvan saaneiden integraatiota, mutta myös helpottaa kielteisen päätöksen saaneiden karkotuksia. Ihmisoikeus- ja avustusjärjestöt ovat kritisoineet lakia. Se vaikeuttaa niiden mukaan turvapaikan hakemista, työluvan saantia ja kaventaa oikeutta perheen yhdistämiseen. Myös kidutuksen uhrien asema turvapaikkaprosessissa heikkenisi. Uudessa laissa post-traumaattista stressiä (PTSD) ei enää katsota haavoittuvan aseman osoittavaksi tekijäksi. Oikeutta terveydenhuoltoon kavennettiin, vuodesta 2020 eteenpäin turvapaikanhakijalla on oikeus vain kiireelliseen hoitoon. Kidutuksen uhrien tulee saada kidutuksesta todistus Kreikassa toimivalta julkisen alan lääkäritä. Uuden lain myötä myös poliisit ja armeijan henkilöstö voivat tehdä turvapaikkapuhutteluja. Lisäksi järjestöjen mukaan uusi laki voi jättää nyt jo maassa olevat siirtolaiset ja pakolaiset tilaan, jossa heidän on vaikeampi saada suojaa. Turvapaikkapäätöksestä valittaminen hankaloitui lain myötä. Kielteisen päätöksen saaneet tai ne, jotka ovat pyytäneet tapausten uudelleenarviointia, voidaan ottaa helpommin säilöön, jopa yli 1,5 vuoden ajaksi. Lain mahdollisista vaikutuksista esimerkiksi Kreikan saarten

<sup>16</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 120–121.

<sup>17</sup> HRW 2019, s. 119–120.

<sup>18</sup> HRW 25.4.2018; Amnesty International 18.4.2018.

<sup>19</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 36–37; Commissioner for Human Rights 6.11.2018, s. 6.

tilanteeseen ei ollut vielä tietoa, järjestöjen arvion mukaan se ei tulisi nopeuttamaan turvapaikkaprosessia.<sup>20</sup>

## 2 Ihmiskaupan uhrin ja turvapaikkaprosessi

Yleisesti turvapaikkaprosessiin pääseminen on vaikeaa ja prosessi etenee Kreikassa ECREn mukaan hitaasti. Tämä koskee sekä saaria että mannerta ja tilanne on ollut samanlainen jo vuodesta 2013. Noin puolet hakemuksista jätettiin vuonna 2018 mantereella ja puolet Kreikan saarilla. Vuonna 2019 suurin osa hakemuksista jätettiin saarilla. Hakemus on mahdollista tehdä myös Skypen välityksellä, mutta Kreikan oikeuskansleri ja Kreikan turvapaikkaviranomainenkin ovat todenneet, ettei prosessi toimi. Kreikan pakolaisneuvosto oli saanut vuonna 2018 ilmoituksia haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä, jotka eivät olleet pystyneet tekemään hakemusta Skypen välityksellä, ja jotka oli määrätty maasta poistettaviksi, koska heidän henkilöllisyyttään ei pystytty varmentamaan.<sup>21</sup>

Vuonna 2018 henkilö joutui odottamaan keskimäärin 42 päivää päästäkseen ennakorekisteröinnistä (*pre-registration*) varsinaiseen rekisteröintiin (*full registration*). Ensimmäisen päätöksen saamisessa kesti yhteensä keskimäärin 8,5 kuukautta. Myös haavoittuvassa asemassa olevat voivat joutua odottamaan päätöstä pitkään: Kreikan pakolaisneuvosto on raportoinut ECRElle tapauksista, joissa yksin tullut alaikäinen sai vuonna 2018 ajan turvapaikkapuhutteluun vuodelle 2023 eli viiden vuoden päähän. Vuoden 2018 lopussa oli yhä lähes 60 000 hakijaa, jotka odottivat edelleen ensimmäistä päätöstä.<sup>22</sup> Kreikkaan saapuvien henkilöiden määrän nousua vuonna 2019 odotusajat tulevat todennäköisesti kasvamaan entisestään.

20.3.2016 jälkeen itäisen Egeanmeren saarilla tehdyt turvapaikkahakemukset käsitellään EU:n ja Turkin välisen pakolaissopimuksen myötä nopeutetussa käsittelyssä (*fast-track*). Tunnustetut, haavoittuvassa asemassa olevat tai Dublin-menettelyn alle kuuluvat henkilöt eivät kuulu *fast-track*-menettelyn pariin. YK:n erityisraportoija ja EU:n oikeuskansleri ovat esittäneet huolensa liittyen nopeutettuun käsittelyyn ja sen laatuun.<sup>23</sup>

Ihmiskaupan uhrin ovat yksi Kreikan lainsäädännössä (Article 14(8) of the Greek Law 4375/2016) tunnustettu haavoittuvan aseman kategoria. Muita ovat yksinhuoltajaperheet, yksintulleet alaikäiset, raskaana olevat tai imettävät naiset, henkilöt, joilla on jokin vamma, vakavasti sairaat, post-traumaattisesta stressistä kärsivät, erityisesti haaksirikkoutuneet, kidutuksen ja raiskauksen uhrin tai muuta vakavaa psykologista, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa kokeneet.<sup>24</sup>

ECREn raportin mukaan vuonna 2016 Kreikassa rekisteröitiin 6 485 haavoittuvassa asemassa olevaa turvapaikanhakijaa (vuonna 2016 yhteensä 51 091 turvapaikanhakijaa) ja vuonna 2017 rekisteröitiin 3 717 haavoittuvassa asemassa olevaa (yhteensä 27 853). Eri haavoittuvan aseman alle kuuluvia kategorioita ei eritelty.<sup>25</sup> Vuonna 2016 yksistään Ateenassa tunnustettiin yhteensä 1 864 haavoittuvassa asemassa olevaa henkilöä.<sup>26</sup> ECREn vuotta 2018 käsittelevän raportin mukaan tuona vuonna oli yhteensä 6 700 haavoittuvassa asemassa olevan henkilön

<sup>20</sup> Helsingin Sanomat/ Mykkänen 1.11.2019; The New Humanitarian/ Apostolou 4.11.2019.

<sup>21</sup> UNHCR 10.11.2019; ECRE Maaliskuu 2019, 39–41.

<sup>22</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 15, 45.

<sup>23</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 15, 76–77.

<sup>24</sup> ECRE 31.8.2017, s. 16–17; Greek Ombudsman Huhtikuu 2017, s. 20.

<sup>25</sup> ECRE 31.8.2017, s. 19.

<sup>26</sup> ECRE 31.8.2017, s. 41.

turvapaikkahakemusta odottamassa päätöstä. Heistä 2 oli raportin mukaan ihmiskaupan uhreja. Suurin osa haavoittuvassa asemassa olevista oli yksintulleita alaikäisiä lapsia (2 639) ja henkilöitä, joilla oli vakava vamma tai parantumaton sairaus (1 622). Vuonna 2018 annettiin kaksi päätöstä ihmiskaupan uhreille: yhdelle oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella ja yhdelle kielteinen päätös.<sup>27</sup> Kreikkalaiset kansalaisjärjestöt raportoivat marraskuussa 2019, että Kreikassa on lähes 5 000 yksintullutta alaikäistä. Heistä vain joka neljäs on majoitettuna inhimillisissä oloissa, 1 200 alaikäistä on kadonnut viranomaisten tietämättömiin. Tällöin hyväksikäytön riskit kasvavat.<sup>28</sup>

ICMPD:n (International Centre for Migration Policy Development) raportin mukaan ihmiskauppa Kreikassa ei ole tunnistettu ilmiö, vaan sen havaitsemisessa ja uhrien tunnistamisessa on puutteita. Raportin mukaan Kreikassa tunnistettiin yleisesti, ei vain osana turvapaikkaprosessia, vuonna 2013 yhteensä 106 ihmiskaupan uhria<sup>29</sup>, vuonna 2014 vastaava luku oli 78, vuonna 2015 se oli 57 ja vuonna 2016 se oli 46<sup>30</sup>. Suurimassa osassa tapauksia kyse oli seksuaalisesta hyväksikäytöstä, mutta myös pakkotyön teettämistä ja kerjäämistä esiintyi. Näihin tilastoihin on laskettu vain tapaukset, joita poliisi on tutkinut, eivätkä oletetut ihmiskaupan uhrit ole siten mukana. Kansallisen ihmiskaupparaportoin ja Euroopan komission raportin mukaan esimerkiksi vuosina 2015–2016 kansallinen sosiaaliturvalaitos (*National Centre for Social Solidarity*, EKKA), YK:n alainen siirtolaisjärjestö IOM (International Organization for Migration) ja kansalaisjärjestöt avustivat yhteensä 408 oletettua ihmiskaupan uhria. Heistä 228 oli alaikäisiä.<sup>31</sup>

Euroopan komission ihmiskaupparaportin mukaan vuonna 2017 Kreikassa tunnistettiin 38 ihmiskaupan uhria. Heistä 24 oli aikuisia. 20 tapausta liittyi seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja 1 pakotettuun kerjäämiseen. Suurin osa uhreista oli kotoisin Romaniasta, Moldovasta, Bulgariasta, Afganistanista ja Venäjältä. Komission raportissa esitetään huoli, että koska vuosina 2015–2017 viranomaiset tunnistivat paljon vähemmän ihmiskauppatapauksia kuin mitä esimerkiksi siirtolaisten kanssa toimivat toimijat tunnistivat, tulisi ihmiskaupan uhrien varhaista tunnistamista kehittää. Erityisesti näin on pakkotyön ja muun ihmiskaupan muotojen kohdalla. Useimmiten viranomaisten taholta tunnistettu ihmiskaupan muoto on seksuaalinen hyväksikäyttö. Turvallisuusviranomaiset (*law enforcement*), rannikkovartiosto, terveydenhuoltohenkilökunta, työsuojelutarkastajat, opettajat ja muut tarvitsivat lisäkoulutusta tunnistamiseen ja avun tarjoamiseen. Kansallisella tasolla on tehty joitain toimia ihmiskaupan kitkemiseksi, esimerkiksi uudistettu lainsäädäntöä, parannettu eri viranomaisten välistä yhteistyötä ja lisätty tietoisuutta ihmiskaupasta.<sup>32</sup>

ECREn raportissa viitataan Kreikan pakolaisneuvoston tietoihin, joiden mukaan turvapaikkapuhuttelun luottamuksellisuutta ei voida taata kaikissa puhuttelutiloissa, koska asianmukaisia tiloja, joissa ulkopuoliset eivät kuulisi turvapaikkapuhuttelun sisältöä, ei ole tarpeeksi. Näin on ainakin Chiosin, Leroksen ja Samoksen saarilla.<sup>33</sup>

<sup>27</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 86.

<sup>28</sup> Ekathimerini.com 21.11.2019.

<sup>29</sup> ICMPD:n raportissa huomautetaan, että nämä ulkomaan kansalaiset eivät kaikki ole turvapaikanhakijoita ja pakolaisia. Forin et.al. 20.9.2018, s. 102.

<sup>30</sup> Vertailun vuoksi Suomessa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään otettiin vuonna 2016 130 uutta asiakasta. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä [päiväämätön], s. 2.

<sup>31</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 59–60; European Commission [päiväämätön].

<sup>32</sup> European Commission [päiväämätön].

<sup>33</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 45; Hungarian Helsinki Committee 2017, s. 25.

Tulkkeja ei ole aina saatavilla. Kansalaisjärjestö Metadrasi on hoitanut vuodesta 2010 tulkkauksia turvapaikka-asioihin liittyen. Euroopan komissio on maksanut tulkkien palkat. Tulkkien palkat olivat jääneet maksamatta seitsemän kuukauden ajalta ja järjestö ilmoitti 16.9.2019 lopettavansa tulkkauspalvelut.<sup>34</sup> Se ilmoitti jatkavansa tulkkauspalveluiden tarjoamista 18.9.2019, koska maksamattomat palkat luvattiin maksaa.<sup>35</sup>

Hakiessaan turvapaikkaa hakija ei ole oikeutettu ilmaiseen oikeusapuun eikä siitä ole säädetty lailla. Hakija voi hankkia oikeusapua omakustanteisesti. Vuonna 2018 valitusvaiheessa oli ensimmäistä kertaa mahdollista saada valtion tarjoamaa oikeusapua, mutta ECREn raportin mukaan sitä ei ollut saatavilla kaikille. Asianajajia oli koko maassa käytettävissä vuoden 2018 lopulla 31. Jotkin kansalaisjärjestöt tarjoavat ilmaista oikeusapua, mutta käytettävissä olevat resurssit vaihtelevat ja alueellisia eroja esiintyy.<sup>36</sup>

Haavoittuvan aseman määrittämiseen voi liittyä myös rikollista tai yksilölle haitallista toimintaa. Kesällä 2019 paljastui verkosto, joka teki väärennettyjä terveystodistuksia Samoksen saarella, jotta henkilöt voivat saada haavoittuvassa asemassa olevan statuksen. Mukana verkostossa oli lääkäreitä, sairaanhoitajia sekä tulkkeja.<sup>37</sup> On myös raportoitu, että naiset hankkiutuvat saarilla tietoisesti raskaiksi, jotta heidät luokiteltaisiin haavoittuvassa asemassa oleviksi ja he pääsisivät pois saarilta.<sup>38</sup>

## 2.1 Siirrot mantereelle

Eri lähteissä on ristiriitaista tietoa siitä, miten hyvin haavoittuvassa asemassa olevien siirrot saarilta mantereelle toimivat. ECREn Kreikan turvapaikkavirastolta saamien tietojen mukaan yhtään turvapaikanhakijaa ei olisi poistettu nopeutetusta menettelystä vuonna 2016 eikä vuoden 2017 ensimmäisellä puoliskolla (*"Greece has not exempted any asylum seeker from its accelerated procedure in 2016 and the first half of 2017"*).<sup>39</sup> Toisaalta ECREn raportista käy ilmi, että Kreikka yksiselitteisesti poistaa haavoittuvat ryhmät nopeutetusta käsittelystä itäisen Egeanmeren saarilla. EU:n ja Turkin välisen pakolaissopimuksen myötä poistamista kuitenkin kehoitettiin harkitsemaan. Sen seurauksena prosessia muutettiin toukokuussa 2017 ja nyt ECREn raportin mukaan nopeutetusta käsittelystä poistettuja ei siirretä mantereelle, paitsi jos he ovat syyrialaisia.<sup>40</sup> UNHCR:n mukaan siirrot alkoivat sujua joissain määrin vuodenvaihteessa 2017–2018. Mantereelle siirrettiin kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevia henkilöitä, kuten imettäviä äitejä, vanhuksia sekä ihmiskaupan ja kidutuksen uhreja. Euroopan turvapaikkatukivirasto EASOn asiantuntija, joka työskenteli Itäisen Egeanmeren saarilla, arvioi alkuvuodesta 2018, että haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt voivat joutua odottamaan siirtoa mantereelle pitkään.<sup>41</sup>

Ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watch (HRW) viittaa UNHCR:n tietoihin, joiden mukaan loppuvuodesta 2018 pääosin Lesvoksen ja Samoksen saarilla oli 4 000 haavoittuvassa asemassa olevaa ihmistä, jotka olivat oikeutettuja siirtoon mantereelle, mutta joiden siirrot eivät olleet suuren ihmismäärän takia toteutuneet. HRW:n mukaan haavoittuvassa asemassa olevien tarpeisiin ei pystytä suuren ihmismäärän takia vastaamaan eikä kaikkia siinä

<sup>34</sup> Metadrasi 16.9.2019.

<sup>35</sup> Metadrasi 18.9.2019.

<sup>36</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 56–57.

<sup>37</sup> Metadrasi 24.7.2019; Greek City Times 19.7.2019.

<sup>38</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 75.

<sup>39</sup> ECRE 31.8.2017, s. 44.

<sup>40</sup> ECRE 31.8.2017, s. 46.

<sup>41</sup> Hiltunen 2019, s. 257–259.

asemassa olevia tunnistamaan.<sup>42</sup> Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaarin mukaan kesäkuussa 2018 itäisen Egeanmeren saarilla oli noin 3 000 henkilöä, jotka olivat oikeutettuja siirtoon mantereelle, mutta jotka olivat jumissa saarilla.<sup>43</sup> Raportissa ei mainittu, olivatko he haavoittuvassa asemassa. HRW viittaa avustusjärjestöihin, joiden mukaan saarilla 7 000 ihmistä on saanut luvan siirtoon mantereelle, mutta siirrot toteutuvat hyvin hitaasti organisoinnin ja majoituspaikkojen puutteen takia.<sup>44</sup>

HRW raportoi vuonna 2017, että EU on painostanut Kreikkaa vähentämään haavoittuvan aseman kategorioita. Kategoriaan kuuluvat henkilöt voidaan siirtää helpommin Kreikan saarilta mantereelle eikä heidän turvapaikkahakemustaan voida käsitellä nopeutetusti.<sup>45</sup> ECRE raportoi samasta paineesta vähentää kategorioita, jotta hakemuksia voitaisiin käsitellä nopeutetussa menettelyssä (*fast-track*) ja henkilöitä palauttaa Turkkiin.<sup>46</sup> Kreikan hallinto-oikeuksia valvova ja tukeva tuomareista muodostunut komissio on ehdottanut, että post-traumaattisesta stressistä (*Post-Traumatic Stress Disorder*, PTSD) kärsivät voitaisiin käsitellä nopeutetussa menettelyssä.<sup>47</sup> Uuden turvapaikkalain myötä PTSD poistettiin haavoittuvan aseman indikaattoreista.<sup>48</sup>

Jos henkilön turvapaikkahakemus käsitellään nopeutetussa menettelyssä (*fast-track*), hänen vastaanottopalvelunsa ovat rajoitetummat kuin normaalissa menettelyssä.<sup>49</sup> ECREn mukaan myöskään Kreikan saarilla henkilöt eivät saa kaikkia heille kuuluvia vastaanottopalveluita. Näin on myös, jos heidät on otettu säilöön, koska säilöönoton olot ovat niin huonot.<sup>50</sup>

## 2.2 Kreikan viranomaisten ja EASOn välinen yhteistyö

EASO ja Kreikan turvapaikkaviranomainen tekevät yhteistyötä liittyen haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin ja heidän tunnistamiseen Egeanmeren saarilla. Yhteistyöhön kuuluvat: EASOn Kreikan Dublin-yksikölle tarjoama laillinen tuki haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä liittyen muihin jäsenmaiin tehtäviin Dublin-pyyntöihin, kreikkalaisten ylitarkastajien kouluttaminen liittyen haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin ja heidän tunnistamiseen ja haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille tarjottujen palveluiden tason nostaminen. Osana yhteistyötä oli vuoden 2017 tietojen mukaan tarkoitus kehittää toimintaohjeet haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamiseksi osana vastaanotto- ja turvapaikkaprosessia.<sup>51</sup>

ECREn mukaan EASOn työntekijät ovatkin tärkeässä asemassa haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden tunnistamisessa. Kreikan pakolaisneuvoston tietojen mukaan EASOn ylitarkastajat eivät ole suostuneet tekemään ensimmäisiä puhutteluja henkilöille, jos heille ei ole tehty vähintään lääkärintarkastusta.<sup>52</sup>

Jos EASOn ylitarkastaja havaitsee viitteitä haavoittuvaan asemaan kuulumisesta, hänen tulee pyytää asiasta arvio EASOn haavoittuneen aseman tunnistamiseen erikoistuneelta

---

<sup>42</sup> HRW 21.11.2018.

<sup>43</sup> Commissioner for Human Rights 6.11.2018, s. 6.

<sup>44</sup> HRW 4.10.2019.

<sup>45</sup> HRW 1.6.2017.

<sup>46</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 98.

<sup>47</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 98.

<sup>48</sup> The New Humanitarian/ Apostolou 4.11.2019.

<sup>49</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 115.

<sup>50</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 116.

<sup>51</sup> ECRE 31.8.2017, s. 29.

<sup>52</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 89.

ylitarkastajalta. Jos puhuttelua tekee Kreikan turvapaikkaviraston ylitarkastaja, hän voi siirtää asian Kreikan vastaanotto- ja tunnistamisvirastolle (*Reception and Identification Centres, RIS*) tai arvioida haavoittuvuutta itse ilman erikoisylitarkastajan konsultointia. ECREn raportin mukaan monissa EASON tekemissä puhutteluissa selkeitä haavoittuvan aseman indikaattoreita ei ole huomioitu. EASON erityisylitarkastaja tekee arvion papereiden perusteella ilman henkilökohtaista tapaamista.<sup>53</sup> ECREn mukaan on epäselvää pitääkö EASON erikoisylitarkastajien ottaa Kreikan lainsäädäntö<sup>54</sup> huomioon tehdessään arviota ja jos EASON ja kansallisen ylitarkastajan arviot eroavat keskenään, kumman arvio huomioidaan tehdessä päätöstä. ECRE nostaa esiin myös kysymyksen, miksi kansallisten ylitarkastajien tekemä arvio henkilön tilanteesta ei ole riittävä.<sup>55</sup>

ECREn mukaan Lesvoksen saarella toimivat kansalaisjärjestöt ovat kritisoineet turvapaikkapuhuttelun alkukysymyksiä pinnallisiksi, jotka eivät välttämättä tuo esiin henkilön haavoittuvaa asemaa. Joissain tapauksissa selkeät indikaattorit asemasta on jätetty huomioimatta.<sup>56</sup> Kreikan pakolaisneuvosto on huomauttanut, että kaikissa tapauksissa henkilön psykologista tilannetta ei ole huomioitu riittävällä tavalla, esimerkiksi kidutuksen uhrin kertomusta kidutuksesta ei ole pidetty uskottavana tai riittävän tarkkana.<sup>57</sup> Se on myös tuonut esiin, että haavoittuvassa asemassa olevan henkilön terveydentilaa tai turvapaikkaperusteita, kuten ihmiskaupan uhriksi joutumista, ei ole aina tutkittu riittävästi ensimmäisessä tai valitusvaiheessa. Päätös on saatettu tehdä nopeutetussa menettelyssä mantereella sen jälkeen, kun hänet oli siirretty sinne normaalia menettelyä varten EASON ylitarkastajan toimesta.<sup>58</sup> Hallinto-oikeus oli muuttanut kaksi turvapaikkapäätöstä sillä perusteella, että henkilöt olivat haavoittuvassa asemassa, eikä heidän hakemuksiaan olisi pitänyt käsitellä nopeutetussa menettelyssä.<sup>59</sup> Myös alkuvuodesta 2018 haastateltu EASON Kreikassa toiminut työntekijä toteaa, että EASON ylitarkastajat saattavat määritellä haavoittuvan aseman eri tavoin. EASON Kreikan-toiminnan koordinaattori totesi keväällä 2018, että viime kädessä henkilön haavoittuvan aseman määrittäminen on Kreikan viranomaisten vastuulla.<sup>60</sup>

ECREn mukaan eurooppalainen ihmisoikeuksia ajava järjestö, European Centre for Constitutional and Human Rights, ECCHR, on herättänyt kysymyksen EASON tekemästä arviosta henkilön haavoittuvasta asemasta. ECCHR:n mukaan alkuhaastatteluissa, joissa siis päätetään hyväksytäänkö henkilön haavoittuva asema ja noudatetaanko hänen kohdallaan nopeutettua menettelyä (Article 51(6) L 4375/2016), ei ole riittäviä mahdollisuuksia tutkia kunnolla, onko henkilö haavoittuvassa asemassa. Jos henkilö tuo esiin haavoittuvaan asemaan liittyviä seikkoja, näitä ei seurata myöhemmässä vaiheessa.<sup>61</sup> EU:n oikeuskansleri otti kantaa ECCHR:n huoleen vuonna 2018. Sen mukaan EASON tekemissä puhutteluissa, joissa päätetään otetaanko henkilön hakemus nopeutettuun menettelyyn, on

<sup>53</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 89–90.

<sup>54</sup> Ilmeisesti vuodesta 2018 lähtien EASOa sen toimiessa Kreikan turvapaikkaviraston tiloissa sitovat viraston toimintasäännöt. Article 1(2) Asylum Service Director Decision No 3385 of 14 February 2018. ECRE Maaliskuu 2019, s. 45.

<sup>55</sup> ECRE 31.8.2017, s. 30–31.

<sup>56</sup> ECRE 31.8.2017, s. 30.

<sup>57</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 46.

<sup>58</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 96–97.

<sup>59</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 97.

<sup>60</sup> Hiltunen 2019, s. 257–258.

<sup>61</sup> ECRE 31.8.2017, s. 31; ECRE Maaliskuu 2019, s. 43. Valitus oli 31.12.2018 edelleen käsittelyssä. ECRE Maaliskuu 2019, s. 15.

joitain puutteita. Koska Kreikan viranomaiset tekevät kuitenkin lopullisen päätöksen turvapaikan myöntämisestä, ei se ottanut tapausta syvempään käsittelyyn.<sup>62</sup>

Kreikan turvapaikkaviranomaisella oli kesällä 2017 yhteensä 27 erityisylitarkastajaa, jotka käsittelevät haavoittuvassa asemassa olevien hakijoiden hakemuksia. Heistä 16 oli turvapaikkaviranomaisen<sup>63</sup> omia työntekijöitä ja 11 EASOn<sup>64</sup> Kreikkaan lähettämiä työntekijöitä. ECREn raportista ei käy ilmi, mihin heidät on tarkalleen sijoitettu, mutta myöhemmin raportissa mainitaan yhteistyö Kreikan saarilla.<sup>65</sup> ECRE toi vuotta 2018 käsittelevässä raportissaan ilmi, että alkuvuodesta 2018 Kreikan turvapaikkaviranomaisen määräaikaisessa työsuhteessa olevat ylitarkastajat lopettivat työskentelyn, koska heille ei oltu maksettu palkkoja kolmeen kuukauteen. Määrä vastasi yli puolta tuolloisista ylitarkastajista. Tämä koski kaikkia Lesvoksella ja Samoksella työskenteleviä ylitarkastajia.<sup>66</sup>

Uuden turvapaikkalain myötä myös poliisit ja armeijan henkilökunta voivat tehdä turvapaikkapuhutteluja. Ihmisoikeusjärjestöt ovat huomauttaneet, että heillä ei välttämättä ole tarvittavaa koulutusta niiden tekemiseen.<sup>67</sup>

Kreikan turvapaikkavirastossa on käytössä EASOn sähköisiä koulutusohjelmia haavoittuvassa asemassa olevien tai alaikäisten puhuttelemisesta. Koulutuksia tarjottiin joillekin ylitarkastajille myös vuonna 2018. ECRE raportoi myös rajavalvojien kouluttamisesta haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamisessa eri EU-maissa, mutta Kreikkaa ei mainittu tässä kohtaa.<sup>68</sup>

ICMPD:n raportin mukaan kaikissa sen raporttiaan varten tutkimissa maissa, ml. Kreikassa, on tarvetta koulutuksen lisäämiseen ihmiskaupan tunnistamisessa heille, jotka kohtaavat turvapaikanhakijoita heidän prosessinsa alkuvaiheessa. Kreikassa useat haastateltavat sanoivat, että alkurekisteröinnistä ja tunnistamisessa vastaanottokeskuksissa (*Reception and Identification Centres*, RIS) vastuussa olevat poliisit saarilla ja maarajalla tarvitsevat lisäkoulutusta.<sup>69</sup>

### 3 Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen

Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen on yleisesti hankalaa, koska uhri ei välttämättä luota viranomaisiin, henkilö ei itse koe olevansa ihmiskaupan uhri tai näe etuja sen ilmoittamisesta sekä jos ihmiskauppaan puuttuminen on keskittynyt liiaksi seksuaalisen hyväksikäytön uhreihin eikä ota huomioon esimerkiksi miehiä uhreina.<sup>70</sup> Tunnistamista ja uhrien omaa ilmoitusta voi vaikeuttaa, jos ihmiskaupan uhrin toiminta (esimerkiksi työperäiseen ihmiskauppaan liittyvä

---

<sup>62</sup> European Ombudsman 5.7.2018.

<sup>63</sup> Vuonna 2018 raportitiin olevan 10 Kreikan turvapaikkaviranomaisen ylitarkastajaa, jotka ovat erikoistuneet puhuttelemaan haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, mutta korostettiin, että kaikki ylitarkastajat voivat tehdä niitä. ECRE Maaliskuu 2019, s. 25.

<sup>64</sup> Vuoden 2018 aikana EASOn lähettämiä haavoittuvassa asemassa oleviin hakijoihin erikoistuneita erityisylitarkastajia mainittiin olevan yhteensä 29 tai 42. ECRE Maaliskuu 2019, s. 24, 95.

<sup>65</sup> ECRE 31.8.2017, s. 27–28.

<sup>66</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 24.

<sup>67</sup> The New Humanitarian/ Apostolou 4.11.2019.

<sup>68</sup> ECRE 31.8.2017, s. 19; ECRE Maaliskuu 2019, s. 27–29.

<sup>69</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 99.

<sup>70</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 92.

työskenteleminen ilman työlupaa) on kriminalisoitu tai jos viranomaiset laittavat etusijalle ihmissalakuljetukseen puuttumisen.<sup>71</sup>

ICMPD:n raportin mukaan Kreikassa on ollut vuodesta 2016 käytössä kansallinen viittausmekanismi (National Referral Mechanism, NRM, ks. 4.1.5). Sitä hallinnoi kansallinen sosiaaliturvalaitos, EKKA. Toisaalta Euroopan komission päiväämättömän raportin mukaan kansallinen raporttija olisi valmistellut mekanismin käyttöönottoa vuodelle 2018. Kuka tahansa viranomainen tai kansalaisjärjestön tai kansainvälisen järjestön työntekijä voi tehdä ihmiskaupan uhrin alkutunnistamisen. Virallisesta tunnistamisesta on säädetty maahanmuuttoa ja sosiaalista integraatiota koskevassa laissa (Article 1, Immigration and Social Integration Code, ISIC<sup>72</sup>). Vain syyttäjän toimisto voi myöntää virallisen ihmiskaupan uhrin statuksen.<sup>73</sup> Raporttia varten ei kuitenkaan ollut saatavilla tietoa mahdollisista kansallisista indikaattoreista ihmiskaupan uhrin tunnistamiseksi.<sup>74</sup>

HRW:n mukaan Kreikan vastaanotto- ja tunnistamisvirasto, RIS, on vastuussa haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tunnistamisesta ja rekisteröimisestä osana turvapaikkaprosessia.<sup>75</sup> ECREn vuoden 2018 Kreikkaa käsittelevän raportin mukaan turvapaikkaprosessin aikana Kreikan turvapaikkaviraston tehtävä on arvioida kohtuullisen ajan kuluessa ("*within a reasonable time*"), tarvitseeko henkilö prosessissaan erityisestä tukea ("*special procedural guarantees*").<sup>76</sup> Alkuvuodesta 2019 päivitetystä Kreikka-raportista todetaan kuitenkin, että haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamisessa Kreikan saarilla kestää edelleen pitkään.<sup>77</sup>

Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaarin mukaan haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tunnistaminen Kreikassa on pitkä prosessi, eikä tunnistamisessa useinkaan onnistuta. Sen haastattelemien useiden kansalaisjärjestöjen mukaan tunnistaminen epäonnistuu erityisesti Kreikan saarilla, eikä haavoittuvassa asemassa olevia pystytä suojelemaan.<sup>78</sup> Myös Kreikan oikeuskansleri on jo huhtikuussa 2017 julkaisemassaan raportissa tuonut esiin puutteita haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamisessa ja heidän oikeuksiensa toteutumisessa. Kreikan poliisin tai Euroopan rajavartiolaitaviranomaisen Frontexin tehdessä henkilön rekisteröimisen, ei oikeuskanslerin mukaan haavoittuvaa asemaa, esimerkiksi juuri ihmiskaupan uhriksi joutumista, aina ole kirjattu tai tutkittu riittävästi myöhemmässä vaiheessa prosessia.<sup>79</sup>

Euroopan komission päiväämättömän ihmiskaupparaportin mukaan koska Kreikka on yksi EU:n ulkorajoilla sijaitsevista valtioista, siellä voitaisiin tunnistaa mahdollisia ihmiskaupan uhreja paperittomien siirtolaisten parista. Vastaanotto- ja tunnistamisjärjestelmän parissa tunnistetaan kuitenkin vain muutamia ihmiskaupan uhreja. Raportin mukaan osa tapauksista voi olla sellaisia, että ihmiskauppaa ei ole vielä tapahtunut. Komission haastattelemien kansalaisjärjestöjen mukaan ihmiskauppaa tapahtuu kuitenkin jo osana Kreikkaan

<sup>71</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 97–98.

<sup>72</sup> Lisätietoja kreikaksi: [https://www.synigoros.gr/resources/docs/n4251\\_2014.pdf](https://www.synigoros.gr/resources/docs/n4251_2014.pdf) (käyty 7.11.2019).

<sup>73</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 48; European Commission [päiväämätön].

<sup>74</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 84.

<sup>75</sup> HRW 1.6.2017.

<sup>76</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 85.

<sup>77</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 17.

<sup>78</sup> Commissioner for Human Rights 6.11.2018, s. 9.

<sup>79</sup> Greek Ombudsman Huhtikuu 2017, s. 20–23.

saapumista, kun ihmiskauppiat voivat rekrytoida siirtolaisia tai ihmissalakuljetus voi muuttua ihmiskaupaksi.<sup>80</sup>

Oxfam julkaisi tammikuussa 2019 raportin haavoittuvassa asemassa olevien turvapaikanhakijoiden tunnistamisesta ja heidän oloistaan vastaanottojärjestelmässä. Siinä on tutkittu oloja erityisesti Lesvoksen saarella. Tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia muiden tässä raportissa käytettyjen lähteiden kanssa.<sup>81</sup>

ICMPD:n itäisen Välimeren reittiä käsittelevän raportin mukaan alueella yleisesti, mutta myös Kreikassa ihmiskaupan uhrien tunnistaminen on puutteellista. Näkyvät haavoittuvuudet, esimerkiksi raskaus tai yksin matkustavat alaikäiset, havaitaan raportin mukaan helpommin. Myös Unkarin Helsinki-komitean raportissa vuodelta 2017 todetaan näin. Kreikkaan maa- ja meriteitse saapuvien ihmisten kanssa toimivat henkilöt ovat vasta viime vuosina alkaneet kiinnittää huomiota ihmiskauppaan, joten sen tunnistaminen ei ole tehokasta. Toisaalta samaan aikaan turvapaikanhakijoiden määrät ovat kasvaneet merkittävästi, mikä on asettanut haasteita viranomaisille. Yleisesti yhteiskunnassa ei ole riittävästi tietoa sen estämiseksi, tunnistamiseksi tai ihmiskaupan uhrien suojelemiseksi. Kreikasta ei ole raportin mukaan saatavilla tilastoja ihmiskaupan vaikutuksesta siirtolaisiin ja turvapaikanhakijoihin, mutta on olemassa indikaattoreita, jotka osoittavat ilmiön olemassaolon myös Kreikassa.<sup>82</sup>

ICMPD:n raportin mukaan vuosina 2015–2016 Kreikassa kuten muissakin ns. Balkanin reitin<sup>83</sup> maissa keskityttiin siirtolaisten ja rajojen sulkeuduttua "jumiin jääneiden" ihmisten perustarpeisiin vastaamiseen. Ihmiskaupan uhreja ei tämän takia pystytty tunnistamaan, suojelemaan tai avustamaan riittävästi. Puuttuvan tiedon takia asiasta ei ole myöskään pystytty tekemään samanlaista tutkimusta kuin joissain muissa maissa.<sup>84</sup>

ICMPD:n raporttia varten haastateltujen kreikkalaisten asiantuntijoiden mukaan myös virallisen vastaanotto- ja turvapaikkajärjestelmän ulkopuolella olevien henkilöiden tunnistaminen voi olla hankalaa. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi virallisen vastaanottojärjestelmän ulkopuolella majoittuvat henkilöt, esimerkiksi kielteisen päätöksen saaneet tai muuten ilman oleskelulupaa maassa olevat henkilöt sekä Kreikassa erityisesti sellaiset henkilöt, jotka eivät ole pystyneet rajojen sulkeuduttua vuonna 2016 jatkamaan matkaansa eteenpäin ns. Balkanin reittiä. Tällaisten henkilöiden tunnistaminen on vaikeaa myös siksi, että he eivät hakeudu aktiivisesti viranomaisten palveluiden piiriin vaan pyrkivät jatkamaan matkaansa itse.<sup>85</sup>

HRW esitti vuonna 2017 huolensa siitä, ettei RIS:llä ole riittävää osaamista haavoittuvan aseman tunnistamiseen.<sup>86</sup> Myös ECREn raportin mukaan RIS vastaa haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamisesta, mutta tunnistaminen rajoittuisi usein vain tapauksiin, joissa haavoittuva asema on näkyvää, sekä sairastapauksiin.<sup>87</sup> HRW:n haastatteleminen Lesvoksen saarella toimivien järjestöjen mukaan haavoittuva asema tulee havaita hyvin nopeasti, mikä

<sup>80</sup> European Commission [päiväämätön].

<sup>81</sup> Oxfam 9.1.2019.

<sup>82</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 55; Hungarian Helsinki Committee 2017, s. 25.

<sup>83</sup> Balkanin reitillä viitataan Turkista joko Kreikan tai Bulgarian kautta kohti Eurooppaa kulkevaa siirtolaisten reittiä. Sitä kautta saapui vuosi 2015–2016 suurin osa turvapaikanhakijoista Eurooppaan.

<sup>84</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 102.

<sup>85</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 90.

<sup>86</sup> HRW 1.6.2017.

<sup>87</sup> ECRE 31.8.2017, s. 30.

on vaikeaa, jos henkilön haavoittuvuus ei näy ulkoisesti. Täten jotkut, jotka kuuluisivat kategoriaan, voivat jäädä sen ulkopuolelle.<sup>88</sup>

ECREn mukaan Kreikassa ei ole toiminnassa virallista haavoittuvassa asemassa olevien havainnointimekanismia. Kansalaisjärjestöillä on keskeinen rooli haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamisessa ja asian saattamisessa viranomaisten tietoon. ECREn mukaan Kreikan saarilla haavoittuvassa asemassa olevia ei sen sijaan useinkaan huomata. Se johtuu nopeutetusta käsittelyajasta, joka otettiin käyttöön EU:n Turkin pakolaissopimuksen myötä. Havaitsemista on heikentänyt myös terveyspalveluiden siirtäminen kansalaisjärjestöiltä terveysministeriölle ja ministeriön alaiselle tautien kontrollointi- ja estämiskeskukselle (*Centre of Disease Control and Prevention*, KEELPNO).<sup>89</sup> KEELPNO onkin ECREn mukaan keskeinen haavoittuvassa asemassa olevia tunnistava viranomainen Kreikan saarilla, mutta sillä on saarilla liian vähän henkilöstöä. Tunnistaminen olisikin heikointa koko maan osalta juuri Kreikan saarilla ja se voi kestää jopa kuukausia. Ongelmaa pahentaa saarilla oleva jatkuva pula lääkäreistä ja tulkeista.<sup>90</sup>

Pitkän keston lisäksi ECRE raportoi seuraavista ongelmista haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamisessa. Vuonna 2018 raportoitiin, ettei hakijalta selvitetä automaattisesti tarvetta psykososiaaliseen arviointiin, vaan hänen tulee itse tai toisen viranomaisen tai kansalaisjärjestön pyytää päästä palveluun. KEELPNO on lisäksi ottanut käyttöön kaavakkeen, jolla määritellään henkilön haavoittuvuuden tasoksi "keskitaso", "korkea", tai "ei haavoittuvaa asemaa". Korkea taso vaatii välitöntä puuttumista, toisaalta keskitasolle arvioitu haavoittuvuus voi pahentua, jos siihen ei puututa. Asteikko ei kuitenkaan perustu esimerkiksi lakiin. Vain henkilöt, joiden haavoittuvuuden taso määritellään korkeaksi, poistetaan fast-track -menettelystä ja alueellinen liikkumisrajoitus poistetaan. ECREn mukaan kaikkia haavoittuvassa asemassa olevia ei määritellä korkean eikä keskitason kategoriaan. Kreikan pakolaisneuvoston mukaan Lesvosken saarella noin neljäsosa neuvoston avustamista turvapaikanhakijoista olisi täytynyt määritellä niin, mutta heitä ei laskettu kategoriaan. Hakijat eivät myöskään saa tarpeeksi tietoa jatkotoimenpiteistä, eikä heille kerrota arvioinnin tuloksesta paitsi, jos hänet arvioidaan kategoriaan "korkea haavoittuvuuden aste". Viranomaiset eivät ole aina myöskään hyväksyneet KEELPNO:n tekemää arviota.<sup>91</sup> Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaarin mukaan tällaisen asteikon käyttö on haitallista, sillä se voi johtaa siihen, että vain "korkean" haavoittuvuuden asemassa olevat henkilöt ovat oikeutettuja siirtoon saarilta mantereelle ja se asettaa haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt epätasa-arvoiseen asemaan.<sup>92</sup>

Jos turvapaikkaprosessissa ilmenee väitteitä hakijaan kohdistuneista oikeudenloukkauksista tai väkivallasta menneisyydessä, hänet ohjataan lääkärin ja/tai psykososiaaliseen tutkimukseen, jonka pitäisi olla ilmaista hakijalle. Muussa tapauksessa hakijalle voidaan ilmoittaa, että hänet ohjataan omakustanteisiin tutkimuksiin. ECREn mukaan Kreikassa ei ole tällä hetkellä kuitenkaan saatavilla kidutuksen uhrien tunnistamiseen erikoistuneita lääketieteellisiä, julkisia asiantuntijoita eikä toimijoita, jotka voisivat avustaa kidutuksen uhrien kuntouttamisessa. Kreikassa toimii joitain kansalaisjärjestöjä, jotka tarjoavat näitä palveluita, mutta niiden rahoitus saattaa olla määräaikaista.<sup>93</sup>

---

<sup>88</sup> HRW 1.6.2017.

<sup>89</sup> ECRE 31.8.2017, s. 24–25.

<sup>90</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 87–88.

<sup>91</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 88–89.

<sup>92</sup> Commissioner for Human Rights 6.11.2018, s. 9–10.

<sup>93</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 90–91.

Ateenassa haavoittuvassa asemassa olevat turvapaikanhakijat ohjataan rekisteröitymään kunnalliselle vastaanotto toimijalle (*Municipality of Athens Centre for Reception and Solidarity*) Frourarchioniin. ECREn mukaan Skypen välityksellä tehtävässä rekisteröitymisessä voi olla ongelmia (ks. kappale 2). Rekisteröityminen turvapaikkaprosessiin ei ole aina onnistunut Skypen välityksellä. Lisäksi Frourarchion kärsii myös resurssipulasta, mikä pidentää odotusaikoja. Vuonna 2018 siellä rekisteröitiin 2 318 turvapaikkahakemusta.<sup>94</sup>

ECRE on raportoinut, että Evros-joen ylittävälle eli maateitse Turkista Kreikkaan saapuville turvapaikanhakijoille ei ole saatavilla riittävästi palveluita haavoittuvan aseman tunnistamiseen. Paikallisessa säilöönottokeskuksessa, jossa turvapaikanhakijoita pidettiin, ei esimerkiksi ollut maaliskuussa 2018 yhtään farsin tulkkia<sup>95</sup>. Kreikan pakolaisneuvoston mukaan kesästä 2018 lähtien on raportoitu puutteista turkin tulkeissa.<sup>96</sup>

ECREn Kreikkaa käsittelevässä maaraportissa vuodelta 2018 todetaan, että edelleen on esitetty väitteitä push back -toiminnoista<sup>97</sup> Kreikan ja Turkin välisellä Evros-joella, mahdollisesti jopa puoliso tilaallisten joukkojen toimesta. Tätä ovat kritisoineet esimerkiksi UNHCR ja Euroopan ihmisoikeusneuvosto. Kreikan pakolaisneuvosto on todennut, että väitettyjen push back -toimintojen kohteina on ollut mm. kidutuksen uhreja sekä alaikäisiä.<sup>98</sup> Sanomalehti Spiegel uutisoi push-back-toiminnasta Kreikan ja Turkin välisellä maarajalla. Se oli saanut haltuunsa asiakirjoja turkkilaisilta poliiseilta, jotka rekisteröivät Kreikasta Turkkiin saapuvia henkilöitä. Vuoden aikana Kreikasta olisi siirretty Turkkiin lähes 60 000 ihmistä. Kreikka on kieltänyt väitteet push-back-toiminnoista.<sup>99</sup> Jos henkilö ei pääse Kreikkaan tekemään turvapaikkahakemusta, ei hänen haavoittuvaa asemaansaakaan voida tunnistaa.

Henkilön voidaan arvioida olevan haavoittuvassa asemassa myös turvapaikkaprosessin myöhemmissä vaiheissa, mutta pula lääkintä- ja psykososiaalisesta henkilökunnasta on johtanut siihen, että se on hyvin hankalaa ja välillä mahdotonta. Henkilökuntapula on johtanut myös siihen, että henkilön lääkärin- ja psykososiaalista arviointia ei aina tehdä myöskään ennen prosessin aloittamista.<sup>100</sup> Yleinen aikapula turvapaikkapuhuttelussa mutta myös esimerkiksi kansalaisjärjestöjen resurssipula heikentävät luottamuksellisen suhteen rakentamista rauhassa, jolloin henkilön olisi helpompaa kertoa ihmiskauppaan viittaavista asioista. Useat kansalaisjärjestöt Kreikassa ovat esittäneet huolen, että erityisesti nopeutetut menettelyt (*fast-track*) vaikeuttavat mahdollisuuksia tunnistaa ihmiskaupan uhreja. Tällöin heitä ei myöskään poisteta nopeutetusta käsittelystä.<sup>101</sup>

---

<sup>94</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 90.

<sup>95</sup> UNHCR raportoi vuonna 2018 tekemänsä kyselytutkimuksen perusteella mm. somalin, farsin, kurmanjin ja soranin murteiden, punjabin, bengalin, urdun, amharan ja tigrinian tulkkien puutteesta eri puolilla Kreikkaa ja turvapaikkaprosessin eri vaiheissa. ECRE Maaliskuu 2019, s. 112.

<sup>96</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 37

<sup>97</sup> Nk. push back -toiminnossa Kreikkaan pyrkiviä ihmisiä otetaan kiinni ja heidät palautetaan suoraan Turkkiin tutkimatta heidän turvapaikkahakemustaan. ECRE Maaliskuu 2019, s. 27.

<sup>98</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 15; Council of Europe 1.6.2018, s. 6.

<sup>99</sup> Spiegel/ Christides et.al. 13.11.2019.

<sup>100</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 89.

<sup>101</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 85, 87.

## 4 Ihmiskaupan uhrien tukitoimet osana vastaanottopalveluita

### 4.1 Ihmiskaupan uhrien saama tuki turvapaikanhakijoina

Tässä kappaleessa on käsitelty ihmiskaupan uhrien saamia vastaanottopalveluita. Juuri heille tarkoitetuista palveluista on saatavilla vain vähän tietoa, joten kappaleessa on kuvattu yleisesti turvapaikanhakijoille sekä haavoittuvassa asemassa oleville tarjottuja palveluita. Ihmiskaupan uhrit on mainittu aina erikseen, jos heidät on tuotu myös lähteessä erikseen esiin.

ECREn mukaan lain (Article 5 L 4540/2018) mukaan turvapaikanhakijoille tulee tarjota tietoa turvapaikkaprosessista ja henkilölle kuuluvista oikeuksista ja vastuista 15 päivän sisällä turvapaikkahakemuksen jättämisestä. ECREn mukaan kaikki eivät kuitenkaan saa riittävästi tietoa prosessista tai heille kuuluvista oikeuksista.<sup>102</sup>

Lain (Article 20(1) L 4540/2018) mukaan vastaanottopalveluiden järjestämisessä tulee ottaa huomioon henkilön haavoittuva asema<sup>103</sup>, esimerkiksi jos henkilö on ihmiskaupan uhri. Vastaanottokeskuksen johtajan täytyy ohjata haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt asianmukaisen viranomaisen (*competent social support and protection institution*) luo (Article 14(8) L 4375/2016). ECREn mukaan puutteet haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden tunnistamisessa (ks. kappale 3) ja saarilla olevat riittämättömät vastaanottopaikat estävät lainmukaisten vastaanottopalveluiden tarjoamisen haavoittuvassa asemassa oleville. ECREn mukaan on mahdollista, etteivät palveluiden lainmukainen tarjoaminen onnistu myöskään mantereella, sillä kansallisella sosiaaliturvalaitoksella (National Centre for Social Solidarity, EKKA) ei ole riittävää kapasiteettiä, henkilöiden väliaikaisiin leireihin ohjaamiseen ei ole kunnan ohjeita ja monilla näistä leireistä on puutteelliset olosuhteet. Myös UNHCR:n tarjoama tuki voi estää äskettäin saapuneiden haavoittuvassa asemassa olevien perheiden ja henkilöiden pääsyn asianmukaisen vastaanottopalvelun piiriin.<sup>104</sup>

Kansainvälisten ja paikallisten kansalaisjärjestöjen rooli palveluiden järjestämisessä vaikuttaa olevan suuri. Esimerkiksi UNHCR:n mukaan sen kanssa yhteistyössä toimivat kansalaisjärjestöt vastaavat kaikista Kreikassa olevista turvapaikanhakijoille tarkoitettujen majoituspaikkojen järjestämisestä.<sup>105</sup> Kansalaisjärjestö Arsis on kuvannut internet-sivuillaan toimintaansa vuonna 2017. Tuolloin yhteensä 3 864 henkilöä, heistä 2 577 alaikäistä vastaanotti järjestön palveluita. Se tarjosi erilaisia koulutuksia, psykologista tukea sekä urheiluaktiviteetteja. Järjestö avusti myös töiden etsimisessä, kirjautumisessa julkisiin kouluihin ja asunnottomuuden, ihmiskaupan tai hyväksikäytön uhatessa. Toimintaa on järjestämässä vapaaehtoisia, lahjoittajia ja harjoittelijoita.<sup>106</sup>

Euroopan komission ihmiskauppaa käsittelevässä raportissa on listattu ihmiskaupan ja muun väkivallan uhrien parissa toimivia viranomaisia sekä kansalaisjärjestöjä ja heille tarjottuja palveluita, mutta raportista ei selviä palveluiden laajuus tai niiden toteutuminen käytännössä.

<sup>102</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 143.

<sup>103</sup> ECREn raportissa on käsitelty tarkkaan yksin tulleiden alaikäisten saamia vastaanottopalveluita. ECRE Maaliskuu 2019, s. 139–143.

<sup>104</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 138–139.

<sup>105</sup> UNHCR 31.1.2019, s. 3–4.

<sup>106</sup> Arsis 9.5.2018.

Muissa, tässä raportissa mainituissa lähteissä, on todettu joidenkin näiden palveluiden olevan puutteellisia tai jo lakanneen.<sup>107</sup>

Haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset eivät pääse erityisten vastaanottopalveluiden pariin itäisen Egeanmeren saarilla. Esimerkiksi heidän asumisolonsa ovat yhtä huonot kuin muillakin. Naiset ja tytöt kohtaavat väkivaltaa, myös seksuaalista väkivaltaa. Etenkään yksinelävät naiset ja tytöt eivät voi käyttää WC- ja suihkutiloja pimeällä, he voivat kohdata väkivaltaa niissä myös päiväsaikaan.<sup>108</sup>

#### 4.1.1 Asuminen

Vastaanottoviranomaiset vastaavat turvapaikanhakijan asumisesta. Lain (Article 20(1) L 4540/2018) mukaan henkilön haavoittuva asema pitäisi ottaa huomioon vastaanottopalveluissa.<sup>109</sup>

UNHCR aloitti majoituksen tarjoamisen turvapaikanhakijoille marraskuussa 2015. Järjestön tarjoama kapasiteetti oli alkuvaiheessa 20 000 henkilöä, loppuvuodesta 2017 se oli 30 000 ja sen oli tarkoitus olla suunnattu lähinnä uudelleensijoitettaville hakijoille. Vuonna 2017 majoitus siirtyi osaksi UNHCR:n ESTIA-ohjelmaa (*Emergency Support to Integration and Accommodation*), jossa tuetaan myös asumista kaupungeissa ja annetaan rahallista avustusta. Vuonna 2019 ohjelmasta tuli AMIF-rahoitteista<sup>110</sup> eli se riippuu projekti-rahoituksesta. ESTIA-ohjelman kautta pyritään majoittamaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia turvapaikanhakijoita ja pakolaisia. Yleisimmät tunnistetut haavoittuvuudet ovat vakava sairaus, naiset riskiryhmänä (*woman at risk*) sekä yksinhuoltajat. Marraskuussa 2019 ohjelman kautta majoittui yhteensä 21 458 henkilöä ja 97 % majoituspaikoista oli käytössä. Puolet heistä oli alaikäisiä. Suurin osa oli perheitä. UNHCR:n majoituspaikkoja on mantereella sekä Kreikan saarilla.<sup>111</sup> Joulukuussa 2018 yhteensä 63 051 henkilöä sai ohjelman kautta rahallista avustusta. Heistä 11 100 oli saanut kansainvälistä suojelua Kreikasta. UNHCR:n tarjoama avustus, 90 € – 550 €, riippuu perheen koosta ja siitä, saavatko he esimerkiksi ruoan vastaanottoyksikössä. Avun saaminen ei riipu paikasta, apua saavia henkilöitä on sekä saarilla että mantereella.<sup>112</sup>

UNHCR:n raportin mukaan sen kanssa yhteistyössä toimivat kansalaisjärjestöt vastaavat kaikista Kreikassa olevista majoituspaikoista. Majoituspaikkojen jakaantuminen maantieteellisesti on nähtävillä UNHCR:n raportista.<sup>113</sup>

Vuosista 2015–2016 lähtien vastaanottokapasiteettia on pystytty nostamaan lähinnä vain väliaikaisten leirien ja UNHCR:n tarjoaman majoituksen turvin. Vastaanottopalveluista on näistä lisäyksistä huolimatta suuri pula ja turvapaikanhakijat voivat olla vaarassa joutua kodittomiksi. UNHCR esitti alkuvuodesta 2019 huolensa erityisesti yksin tulleista alaikäisistä ja muista erityistukea tarvitsevista ihmisistä. ECREn mukaan Kreikkaan tarvitaan kipeästi lisää majoituspaikkoja tilanteessa, jossa maahan saapuu koko ajan uusia ihmisiä, jotka eivät pysty

<sup>107</sup> European Commission [päiväämätön]. Ihmiskaupan vastaista työtä tekevät Kreikassa ainakin seuraavat järjestöt Southeast Safe Net (<http://www.southeastsafenet.eu/>), Praksis (<https://www.praksis.gr/en/>), Arsis (<http://www.arsis.gr/en/>) ja A21 (<https://www.a21.org/content/greece/gnqxx4?permcode=gnqxx4>).

<sup>108</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 129–130.

<sup>109</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 116.

<sup>110</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 124–125.

<sup>111</sup> UNHCR 31.1.2019, s. 1–2; UNHCR 12.11.2019.

<sup>112</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 116–117.

<sup>113</sup> UNHCR 31.1.2019, s. 3–4.

laillisesti siirtymään eteenpäin pois maasta, eli maassa oleskelee koko ajan enemmän tukea tarvitsevia ihmisiä.<sup>114</sup>

Myös HRW:n Kreikkaa käsittelevässä vuosiraportissa todetaan, että vastaanottopalveluissa Kreikassa yleisesti on puutteita. Esimerkiksi suurin osa lapsista on sijoitettu aikuisten yksikköihin tai voivat joutua asunnottomiksi. Suuren ihmismäärän takia myös naisia ja tyttöjä on sijoitettu yksintulleiden miesten kanssa samoihin yksikköihin.<sup>115</sup> Myös ECREn mukaan yksintulleille alaikäisille ei ole tarjolla tarpeeksi majoituspaikkoja. 31.12.2018 heitä oli maassa 3 741, mutta pitkäaikaisia paikkoja oli vain 1 064 ja väliaikaisia 895.<sup>116</sup> The Home Project -järjestön työntekijän mukaan alaikäisiä yksinsaapuneita henkilöitä oli syyskuussa 2019 yhteensä 4 200, mutta pitkäaikaisia majoituspaikkoja vain 1 169. Yhteensä 3 041 alaikäistä oli otettuna säilöön, leireillä tai ns. "safe zones" -alueilla, mitkä lähteen mukaan ovat kaikkea muuta kuin turvallisia. 1 100 alaikäistä oli kodittomina.<sup>117</sup>

Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaarin mukaan on esitetty vakavia ja useita väitteitä seksuaalisesta ja sukupuolittuneesta väkivallasta vastaanottokeskuksissa. Myös keskusten alaikäiset asukkaat kohtaavat näitä väkivallan muotoja.<sup>118</sup> Kreikan oikeuskansleri on vaatinut poliisia suojelemaan haavoittuvassa asemassa olevia erilaisilta väkivallan muodoilta erityisesti epävirallisissa asutuksissa.<sup>119</sup> UNHCR esitti 9.2.2018 huolensa itäisen Egeanmeren saarilta raportoidusta seksuaalisesta häirinnästä ja väkivallasta. Tilanne on heikoin Lesvosella Morian leirillä ja Samoksella Vathyn leirillä. UNHCR:n mukaan niissä elää tuhansia ihmisiä ilman riittävää turvaa. Monet eivät raportoi häirinnästä tai väkivallasta häpeän, avuttomuuden, koston pelon tai luottamuspuulan takia.<sup>120</sup>

ICMPD:n raportissa todetaan, ettei ihmiskaupan uhreille ole tarjolla sellaista majoitusta, joka olisi turvallista ja auttaisi heidän kuntoutuksessaan. Myöskään Kreikan kansallisen sosiaaliturvalaitoksen (EKKA) mukaan ihmiskaupan uhreille ei ole tarjolla sellaista majoitusta, jossa he saisivat asianmukaista suojaa ja palveluita. Kansalaisjärjestö Praxis ylläpiti aiemmin majoitustilaa alaikäisille ihmiskaupan uhreille, mutta se jouduttiin sulkemaan varojen puutteen takia. ICMPD:n haastatteleman kansalaisjärjestön edustajan mukaan viranomaiset katsovat majoitustilojen olevan väliaikaisia, joten niihin ei tehdä suojelua tai palveluita parantavia investointeja. Myöskään henkilökuntaa ei kouluteta tarpeeksi. Esimerkiksi Ateenassa sijaitseva Ellinikon vastaanottokeskus toimi puolentoista vuoden ajan ilman psykososiaalisia tai lastensuojelullisia palveluita. Majoituspaikkojen pulasta kärsivät ICMPD:n mukaan erityisesti nuoret miehet, sillä naiset ja lapset ovat etusijalla majoituspaikkoihin pääsyssä. Huonoin tilanne majoituspaikkojen ja suojelun suhteen on Kreikan saarilla.<sup>121</sup>

Kansalaisjärjestö Arsis työskentelee haavoittuvassa asemassa olevien alaikäisten, myös ihmiskaupan uhrien kanssa. Sen internetsivujen mukaan järjestö on ainut Pohjois-Kreikassa oleva toimija, joka järjestää väliaikaista hätämajoitusta erilaisissa riskitilanteissa oleville alaikäisille. Sen majoituspalvelussa on vuosittain yli 70 lasta. Rahoittaakseen toimintaansa järjestö pyytää yksityisiltä ihmisiltä lahjoituksia.<sup>122</sup>

<sup>114</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 122.

<sup>115</sup> HRW 2019.

<sup>116</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 17.

<sup>117</sup> Kouvelaki/ Ekathimerini.com 18.9.2019.

<sup>118</sup> Commissioner for Human Rights 6.11.2018, s. 7.

<sup>119</sup> Greek Ombudsman Huhtikuu 2017, s. 68.

<sup>120</sup> UNHCR 9.2.2018.

<sup>121</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 103–105.

<sup>122</sup> Arsis 13.9.2019.

Asunnottomien turvapaikanhakijoiden määrää Kreikassa ei tiedetä. On arvioitu, että rajoitettujen vastaanottopaikkojen määrän takia asunnottomuutta esiintyy ainakin Ateenassa, Thessalonikissa ja Patrassa, myös haavoittuvassa asemassa olevien keskuudessa. Koska vastaanottokapasiteetti ei pysty vastaamaan nykyiseen tarpeeseen ja UNHCR:n tarjoamat majoituspalvelut ovat myös lähes täynnä, tulevaisuudessa on riski, että myöskään haavoittuvassa asemassa olevat eivät pääse majoituspalveluihin. ECREn raportissa mainitaan erityisesti yksin tulleet alaikäiset lapset, joille tarjottu majoituskapasiteetti on jo nyt riittämätön.<sup>123</sup> Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaarin mukaan asunnottomien lasten tai lasten, jotka viettävät ison osan päivästä itsenäisesti ilman aikuisten ohjausta, ovat alttiita erilaisille riskeille.<sup>124</sup> Tällaisia riskejä voivat olla esimerkiksi seksuaalinen hyväksikäyttö tai pakkotyö, mitkä ovat ihmiskaupan muotoja. Marraskuussa 2019 uutisoitiin, että viranomaiset alkavat häättämään epävirallisissa asumuksissa asuvia siirtolaisia ja pakolaisia. Heidät siirretään vastaanottokeskuksiin ("camps"), joihin he eivät ole aiemmin halunneet muuttaa.<sup>125</sup>

#### 4.1.2 Työnteko ja koulutus

Turvapaikanhakijalla on lain mukaan työnteko-oikeus, kun hän on rekisteröitynyt turvapaikanhakijana ja saanut turvapaikanhakijan kortin. On kuitenkin monia esteitä, mitkä estävän turvapaikanhakijan työllistymisen. Näitä ovat korkea työttömyysaste Kreikassa, vaadittu kreikan taito (mitä varten ei ole riittävästi opetusta), vaaditut asiakirjat (esimerkiksi passit) sekä rakenteelliset esteet työllistymiselle. Kreikan neljä suurinta pankkia on kieltäytynyt tilien avaamisesta turvapaikanhakijoille.<sup>126</sup>

Mantereella sijaitsevat vastaanottokeskukset sijaitsevat usein kaukana kaupungeista ja niistä on vaikea päästä työpaikkojen tai palveluiden pariin.<sup>127</sup>

Lain (Article 13 L 4540/2018) mukaan turvapaikanhakijalapsilla on oikeus käydä julkisia kouluja Kreikassa. Mantereella olevat lapset voivat käydä opetusministeriön osoittamissa kouluissa asuinpaikkansa lähistöllä. Tarkoituksena on, että turvapaikanhakijalapset jakautuvat tasaisesti eri koulujen kesken. Laki mahdollistaa myös valmistavan koulutuksen tarjoamisen 4–15 -vuotiaille lapsille iltapäivisin. Yhteensä Kreikassa arvioitiin tammikuussa 2019 olevan 27 000 siirtolais- ja turvapaikanhakijalasta. Heistä vain 11 700 kävi koulua. Koulunkäynti on yleisempää niiden lasten kohdalla, jotka asuvat asunnoissa sekä yksintulleiden alaikäisten kohdalla, jotka saavat vastaanottopalveluita. ECREn raportissa korostetaan, että saarilla olevien lasten kouluun pääsyä tulisi tehostaa. Liikkumisrajoitukset itäisen Egeanmeren saarilla heikentävät lasten kouluun pääsyä.<sup>128</sup> HRW:n ja UNHCR:n mukaan alle 15 % Kreikan saarilla olevista turvapaikanhakijalapsista pääsee kouluun. Mantereella julkisissa kouluissa käyvät HRW:n mukaan puolet lapsista.<sup>129</sup>

Jotkin yliopistot, kansalaisjärjestöt ja ammattikoulutusta tuottavat tahot ovat tarjonneet kreikan kielen opetusta, mutta sitä ei ole saatavilla kaikille, jotka sitä tarvitsisivat Kreikkaan

<sup>123</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 131–132.

<sup>124</sup> Commissioner for Human Rights 6.11.2018, s. 7.

<sup>125</sup> Ekathimerini.com 20.11.2019.

<sup>126</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 134–135.

<sup>127</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 127.

<sup>128</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 136–137.

<sup>129</sup> HRW 2019; Kouvelaki/ Ekathimerini.com 18.9.2019.

kotoutumista varten. Tammikuussa 2018 oli tarkoitus aloittaa AMIF-rahoitteinen pilottiprojekti, mutta se ei ollut alkanut vielä vuoden 2018 lopussa.<sup>130</sup>

#### 4.1.3 Terveydenhuolto

Turvapaikanhakijoilla ja heidän perheenjäsenillään on lain (L 4368/2016) mukaan oikeus perusterveydenhuoltoon. Puutteellisten resurssien takia pääsy terveydenhuoltoon ei kuitenkaan aina toteudu ulkomaalaisten tai paikallistenkaan kohdalla. Itäisen Egeanmeren saarilla pääsy terveydenhuoltoon on vielä huonompi, koska terveydenhuoltohenkilökuntaa ei ole tarpeeksi saatavilla ja ihmisiä on niin paljon. Esimerkiksi eräässä vastaanottokeskuksessa Samoksen saarella oli vuonna 2018 henkilöitä viisinkertaisesti kapasiteettiin nähden. Heitä oli hoitamassa yksi lääkäri, joka irtisanoutui helmikuussa 2019. Kulttuurisiin eroihin ei myöskään osata aina reagoida, mikä heikentää esimerkiksi psykososiaalisia tarpeita vastaamista. Kreikassa on ECREn mukaan yleisesti liian vähän potilaspaikkoja mielenterveydellisten sairauksien hoitoon.<sup>131</sup>

The Home Project -järjestön työntekijän mukaan turvapaikanhakijoilla ei ole enää oikeutta sosiaaliturvanumeroon eikä siten oikeutta saada rokotuksia, lääkkeitä eikä joitain terveystodistusta. Lapset eivät myöskään saisi terveystodistusta, joka tarvitaan ilmoittaututtaessa kouluun.<sup>132</sup>

Asukkaiden mielenterveyden on raportoitu huononevan vastaanottokeskuksissa.<sup>133</sup> Lääkärin ja psykososiaalisia palveluita on saatavilla liian vähän Kreikan saarilla, koska saarille ei ole saatavilla riittävästä terveydenhoitohenkilökuntaa.<sup>134</sup> Myöskään HRW:n mukaan Kreikassa ei ole tarjolla riittävästi psykososiaalisia palveluita.<sup>135</sup> Amnesty International julkaisi 14.10.2019 kannanoton, jossa se vaati viranomaisia varmistamaan, että turvapaikanhakijat ja yksintulleet alaikäiset pääsevät ilmaisten terveystodistusten pariin. Nykytilanteessa myöskään sellaiset lapset, joiden vanhemmilla ei ole Kreikassa oleskelulupaa, eivät välttämättä pääse terveystodistusten pariin.<sup>136</sup> 4.11.2019 raportoitiin, että Morian leirillä, jossa elää noin 14 000 ihmistä, on kaksi lääkäriä ja Samoksen saarella yksi lääkäri 6 000 ihmistä varten.<sup>137</sup>

#### 4.1.4 Alaikäiset

Jos viranomaiset kohtaavat alaikäisen lapsen, vastaanotto- ja tunnistamispalvelut (Reception and Identification Services, RIS) ovat velvoitettuja kertomaan asiasta paikalliselle syyttäjälle, joka toimii lapsen väliaikaisena huoltajana. RIS:in tulee informoida myös kansallista sosiaaliturvalaitosta (EKKA), jonka tulee huolehtia alaikäisen lapsen majoituksesta. Euroopan komission päiväämättömän ihmiskaupparaportin mukaan laki huoltajista ei ole vielä astunut voimaan. Uuden lain myötä EKKA on se viranomainen, joka rekrytoi, kouluttaa, koordinoi ja valvoo laillistettuja huoltajia.<sup>138</sup> Aiemmin ainakin joissain tapauksissa, joissa on kyse haavoittuvassa asemassa olevasta lapsesta, syyttäjä saattoi nimittää kansalaisjärjestö Metadrasin jäsenen edustamaan lasta. Lapselle etsitään myös samalla aikaa majoitusta. On

<sup>130</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 137.

<sup>131</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 138.

<sup>132</sup> Kouvelaki/ Ekathimerini.com 18.9.2019.

<sup>133</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 17.

<sup>134</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 33.

<sup>135</sup> HRW 2019.

<sup>136</sup> Amnesty International 14.10.2019.

<sup>137</sup> The New Humanitarian/ Apostolou 4.11.2019.

<sup>138</sup> European Commission [päiväämätön].

kuitenkin havaittu, että majoituskapasiteetista on Kreikassa pulaa, ja jotkut lapset voivat joutua olemaan poliisin selleissä jopa kuukausia.<sup>139</sup> ECREn mukaan vuonna 2018 säädettiin ensimmäistä kertaa laki alaikäisten yksintulleiden lasten laillisista huoltajista, mutta tarvittavaa lainsäädäntöä ei oltu saatettu voimaan maaliskuuhun 2019 mennessä.<sup>140</sup>

#### 4.1.5 Vastaanottopalveluiden lakkaaminen ja säilöönotto

Vastaanottopalvelut voidaan myös lopettaa tiettyjen ehtojen täyttyessä, esimerkiksi jos henkilö ei saavu turvapaikkapuhutteluun. Vastaanottopalvelut voivat olla rajoitetummat, jos henkilö ei ole hakenut turvapaikkaa tietyn ajan kuluessa Kreikkaan saapumisen jälkeen. RIS:in tulee vastaanottopalveluita vähentäessään huomioida henkilön haavoittuva asema. Vastaanottopalveluiden lopettamisista ei tilastoida, mutta niitä tehtäisiin RIS:in mukaan hyvin vähän.<sup>141</sup> Haavoittuvassa asemassa olevalta syyrialaiselta lopetettiin vastaanottopalvelut marraskuussa 2017, koska oli esitetty väitteitä puutteista vastaanottomajoituksen sääntöjen noudattamisessa. Henkilö ei päässyt päätöksen jälkeen vastaanottomajoitukseen muuallakaan. Kreikkalainen tuomioistuin kumosi päätöksen, koska hänelle ei oltu ennen vastaanottopalveluiden lopettamista asetettu ehtoja majoituksen jatkamiseksi, eikä annettu virallista varoitusta, eikä huomioitu sitä seikkaa, että vastaanottopalveluiden lakkauttaminen heikentäisi haavoittuvassa asemassa olevan tilaa entisestään.<sup>142</sup>

Lain<sup>143</sup> mukaan haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden säilöön<sup>144</sup> ottaminen on mahdollista. Naiset tulisi sijoittaa kuitenkin erilleen miehistä ja alaikäiset erilleen aikuisista. Haavoittuva asema tulee huomioida, kun säilöönottoa tai sen jatkamista arvioidaan. Käytännössä haavoittuvaa asemaa ei tunnusteta asianmukaisesti eikä henkilön tilanteesta tehdä yksilöllistä arviointia ennen säilöönottoa.<sup>145</sup> Myös perheitä, yksinhuoltajaperheitä ja alaikäisiä voidaan ottaa säilöön.<sup>146</sup> Koska vastaanottojärjestelmä on ylikuormittunut ja transit-keskuksissa ei ole riittävästi paikkoja alaikäisille, myös heitä otetaan säilöön ja säilöönottoaikoja voidaan pidentää. Alaikäisiä on otettu säilöön myös ns. suojaava toimenpiteenä ("*protective custody*"). Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) antoi päätöksen, jonka mukaan Kreikan tuli siirtää kaksi alaikäistä pois säilöstä. Olot säilöönottokeskuksissa ja poliisiasemilla ovat yleisesti huonommat kuin vastaanottokeskuksissa.<sup>147</sup>

#### 4.1.6 Ihmiskaupan uhrit ja viranomaistuki

Ihmiskauppa on kriminalisoitu Kreikassa vuonna 2002 lailla 3064/2002. Siinä kielletään ihmiskauppa, seksuaalista vapautta rajoittavat rikokset, lapsiporno, seksuaalinen hyväksikäyttö taloudellisessa tarkoituksessa ja ihmiskauppa seksuaalista hyväksikäyttöä

<sup>139</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 49.

<sup>140</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 17.

<sup>141</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 117–118.

<sup>142</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 118.

<sup>143</sup> Article 46(10)(b) L 4375/2016, muutettu: Article 10 L 4540/2018; Article 46(8) L 4375/2016, muutettu: Article 10 L 4540/2018. ECRE Maaliskuu 2019s. 158.

<sup>144</sup> ECREn raportissa on kuvattu turvapaikanhakijoiden säilöönottoa laajasti. ECRE Maaliskuu 2019, s. 145–174.

<sup>145</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 158–159.

<sup>146</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 162.

<sup>147</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 18.

varten. Ihmiskaupan uhreja suojellaan ja heille tarjotaan avustusta saman lain nojalla.<sup>148</sup> Lain 3064/2002 ja presidentin asetuksen 233/2003 myötä ihmiskaupasta voidaan tuomita enintään 10 vuodeksi vankeuteen tai yli 10 vuodeksi, jos mukana on raskauttavia tekijöitä.<sup>149</sup> Loppuvuodesta 2019 oli valmisteilla lakimuutos, jonka myötä ihmiskaupasta voisi saada jopa kolminkertaisen vankeusrangaistuksen.<sup>150</sup>

Kreikkaan perustettiin vuonna 2013 kansallinen ihmiskaupparaporttoijan toimisto, jonka osana toimii pysyvä koordinaatiomekanismi. Jälkimmäinen koostuu asianmukaisten ministeriöiden ja virastojen virkamiehistä ja se tekee yhteistyötä ihmiskaupan vastaiseen työhön erikoistuneiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Kreikkaan luotiin vuonna 2016 ministeriön päätöksellä (30840/20.9.2016) kansallinen viittausmekanismi (*National Referral Mechanism*, NRM<sup>151</sup>), jota valvoo kansallinen ihmiskaupparaporttoija ja johtaa kansallinen sosiaaliturvalaitos (EKKA). Mekanismi toi ihmiskaupan uhrien tunnistamisprosessiin mukaan useita viranomaistoimijoita, kuten työsuojelutarkastajat, terveydenhoitohenkilökuntaa sekä paikallishallinnot. Kreikassa ei ole kansallisesti yhtenäisiä toimintamuotoja (*Standard Operation Procedures*) eikä kansallista ihmiskaupan vastaista toimintasuunnitelmaa tai strategiaa.<sup>152</sup> Tämä on keskeinen ihmiskaupan uhrien tunnistamista haittaava tekijä. Jos viitteitä ihmiskaupasta havaitaan, henkilöiden kanssa työskentelevät tahot eivät välttämättä tiedä, minkä tahon luo henkilö tulisi ohjata.<sup>153</sup> Kansallista toimintasuunnitelmaa suunniteltiin vuosille 2018–2021, mutta lähteestä ei käy ilmi, otettiin se käyttöön ja mitkä sen vaikutukset ovat olleet.<sup>154</sup>

Maahanmuuttoa ja sosiaalista integraatiota koskevassa laissa (Article 49, Immigration and Social Integration Code, ISIC, ks. kappale 3) on määritelty, että oletetulla ihmiskaupan uhrilla on kolmen kuukauden harkinta-aika, jonka aikana hänen on tarkoitus saada levätä ja olla suojassa ihmiskaupan harjoittajalta. Tänä aikana hänen tulee päättää, haluaako hän tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa. Saman lain mukaan (Articles 52, 53) ihmiskaupan uhrille kuuluu pitkäaikaista apua ("*long-term assistance*") ja oleskelulupa, jos henkilön oleskelu maassa edesauttaa rikoksen tutkintaa tai rikosprosessin viemistä eteenpäin, olettaen että henkilö osoittaa olevansa halukas tekemään yhteistyötä ja että henkilö on katkaissut kaikki siteensä ihmiskaupan harjoittajaan.<sup>155</sup> On huomioitava, että jos tekijä on perheenjäsen tai henkilö, josta uhri on riippuvainen jollain tapaa, siteiden katkaiseminen voi olla hankalaa.

<sup>148</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 34.

<sup>149</sup> European Commission [päiväämätön]. Lisäksi vuonna 2004 tuli voimaan laki 4267, jonka myötä kansallistettiin EU-direktiivi 2011/93/EE: in the case of victims of trafficking in human beings is provided that the defendant prepays the costs and fees of the plaintiff at the judge's discretion up to the amount of six hundred euros. In addition, with the Law 4276/2014, if a person prosecuted for infringement of the Immigration Law, for illegal prostitution, or for participating in criminal activities denounces that she/he is a victim of trafficking and the activities for which is prosecuted are direct result of her/him being a victim of [trafficking in human beings], then her/his prosecution may temporarily stop. If the complaint proves to be valid, then the abstaining from prosecution becomes definitive. European Commission [päiväämätön].

<sup>150</sup> Ekathimerini.com 11.11.2019.

<sup>151</sup> Euroopan komission päiväämättömän raportin mukaan kansallinen raporttoija olisi valmistellut mekanismin käyttöönottoa vuonna 2018. European Commission [päiväämätön]. GNCHR:n mukaan NRM otettiin käyttöön 1.1.2019. GNCHR Kesäkuu 2019, s. 61.

<sup>152</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 36, 38–39; European Commission [päiväämätön].

<sup>153</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 88–89.

<sup>154</sup> European Commission [päiväämätön].

<sup>155</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 48–49.

Oleskeluluvan<sup>156</sup> voi saada yhdeksi vuodeksi ja sen voi uusia vuodeksi kerrallaan. Jos henkilö on kotoisin EU:n ulkopuolelta, hän voi saada oleskeluluvan humanitaarisin perustein vuodeksi kerrallaan, vaikka hän ei haluaisikaan tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa. Oleskelulupa oikeuttaa henkilön terveystalouteen ja hänellä on myös oikeus tehdä työtä. Oleskeluluvan voi uusia enintään kahdeksi vuodeksi, jos rikosprosessi on yhä käynnissä. Jos rikosprosessi ei ole käynnissä, luvan voi uusia vain yhdeksi vuodeksi. Myös laissa 4251/2014 on määritelty seikkoja, joiden perusteella luvan voi uusia, jos alkuperäiset perusteet luvan myöntämiselle eivät ole enää voimassa.<sup>157</sup> Turvapaikanhakijan lähtömaassa tai matkan varrella tapahtunutta ihmiskauppaa on vaikea selvittää, eikä rikostutkintaa välttämättä pystytty jatkamaan pitkälle.<sup>158</sup>

Ihmiskaupanvastaisessa laissa (Article 12, 3064/2002) on säädetty pitkäaikaisesta avusta ja kuntoutuksesta. Siihen kuuluu ruoka-apu, majoitus, terveydenhuolto, oikeusapu, psykologinen apu ja tulkkaus.<sup>159</sup> Vuonna 2017 EU-direktiivi 2012/29/EU saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä (4478/17). Siinä määritellään minimitasot ihmiskaupan uhreille tarjottavista oikeuksista, tuesta ja suojasta.<sup>160</sup>

ICMPD:n raportin mukaan ihmiskaupasta ja sen laajuudesta Kreikassa ei ole olemassa tilastoja. Tästä syystä eri toimijoiden voi olla vaikea toimia sen vastaisesti ja ennaltaehkäistä sitä. Puuttumattomuus heikentää ilmiön parempaa tilastointia ja tuntemista.<sup>161</sup>

ECREn mukaan Kreikassa ei ole tällä hetkellä saatavilla kidutuksen uhrien tunnistamiseen erikoistuneita lääketieteellisiä, julkisia asiantuntijoita eikä toimijoita, jotka voisivat avustaa kidutuksen uhrien kuntoutamisessa. Kreikassa toimii joitain kansalaisjärjestöjä<sup>162</sup>, jotka tarjoavat näitä palveluita, mutta niiden rahoitus saattaa olla määräaikaista. Esimerkiksi Ateenassa toimii kansalaisjärjestöjä, mutta niiden toiminta on ollut keskeytettynä ajoittain rahoituksen puutteen takia.<sup>163</sup>

Kreikan kansallinen ihmisoikeuskomissio tunnustaa joitain edistysaskeleita, joita ihmiskaupan vastaisessa työssä on tehty. Näitä ovat esimerkiksi lakimuutos, joka ei enää kriminalisoi ihmiskaupan uhriksi joutumista, NRM:n käyttöönotto, alaikäisten ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen liittyvät kehitystyöt ja yleisesti viranomaisille tarjotut koulutukset. Komissio esitti silti edelleen kesäkuussa 2019 huolensa ihmiskaupanvastaisesta työstä Kreikasta, eivätkä tehdyt toimenpiteet ole sen mukaan riittäviä.<sup>164</sup>

---

<sup>156</sup> Lähteissä ei mainittu, saavatko myös henkilön perheenjäsenet oleskeluluvat.

<sup>157</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 48–49; European Commission [päiväämätön].

<sup>158</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 64.

<sup>159</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 49.

<sup>160</sup> European Commission [päiväämätön].

<sup>161</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 56.

<sup>162</sup> Esimerkiksi Prometheus (<https://www.projectprometheus.gr/>).

<sup>163</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 90–91.

<sup>164</sup> GNCHR Kesäkuu 2019, s. 61.

## 5 Ihmiskaupan uhrien tukitoimet oleskeluluvan myöntämisen jälkeen

### 5.1 Oleskelulupa, sen uusiminen ja pitkäaikainen oleskelulupa

Ihmiskaupan uhreille myönnettäviä oleskelulupia on käsitelty myös yllä kappaleessa 4.1.5.

Kansainvälistä suojelua saava henkilö voi saada Kreikassa pakolaisaseman (3 vuoden oleskelulupa), toissijaista suojelua (3 vuoden oleskelulupa) tai humanitaarista suojelua (2 vuoden oleskelulupa). 3 vuoden lupa voidaan uusia alueellisen turvapaikkatoimiston johtajan (*Head of the Regional Asylum Office*) päätöksellä. ECREn mukaan henkilöt saavat oleskelulupakortit 1–2 kuukautta päätöksen antamisen jälkeen. Siihen asti he käyttävät turvapaikanhakijalle myönnettäviä kortteja, jotka eivät ole siis todistus oleskeluluvasta. Oleskeluluvan uusiminen täytyy tehdä vähintään 30 kalenteripäivää ennen oleskeluluvan umpeutumista. Myöhästyminen uusimisessa ei voi kuitenkaan johtaa hakemuksen hylkäämiseen. Hakemus oleskeluluvan uusimisesta on tehty vuodesta 2017 lähtien sähköpostilla. Henkilö saa myös tiedon päätöksestä sähköpostilla. ECRE huomauttaa, että tässä vaiheessa henkilön ei ole mahdollista saada oikeusapua. Henkilö, joka ei osaa käyttää tietotekniikkaa riittävällä tavalla, voikin kohdata ongelmia yrittäessään uusia oleskelulupaansa.<sup>165</sup>

Oleskeluluvan uusiminen kestää keskimäärin kaksi kuukautta, mutta joskus jopa puoli vuotta suuren hakemusmäärän takia. Henkilön rikosrekisteri voi vaikuttaa päätökseen. Odotuksen ajaksi henkilö saa todistuksen hakemuksen tekemisestä. Se on voimassa kaksi kuukautta. On tapauksia, joissa tämän asiakirjan haltijat ovat kohdanneet vaikeuksia saada palveluita, esimerkiksi sosiaaliturvaa. Kreikan turvapaikkavirasto lähetti asiasta kirjeen työministeriölle vuonna 2017 selventääkseen asiaa. Vuonna 2018 turvapaikkavirasto vastaanotti 1 573 hakemusta ja antoi 1 371 myönteistä päätöstä. Jos henkilö on saanut kansainvälistä suojelua vuonna 2010 säädetyn ohjeen mukaisesti (PD 114/2010) hakemuksen uudesta oleskeluluvasta käsittelee Attican maakunnan ulkomaalaispoliisi (Aliens Police Directorate of Attica) ja sitä haetaan erilaisella menettelyllä.<sup>166</sup>

Kolmannen maan kansalaiset ovat oikeutettuja pitkäaikaiseen oleskelulupaan, jos he ovat asuneet yhtäjaksoisesti ja laillisesti Kreikassa viisi vuotta ennen pitkäaikaisen oleskeluluvan hakemista. Jos henkilö on saanut kansainvälistä suojelua, viiteen vuoteen lasketaan puolet siitä ajasta, mikä henkilöllä kului turvapaikkahakemuksen tekemisestä oleskeluluvan myöntämiseen tai koko aika, jos turvapaikkaprosessiin kului yli 18 kuukautta. 5 vuoden aikana henkilö voi olla poissa Kreikasta enintään 6 kuukautta yhtäjaksoisesti ja alle 10 kuukautta yhteensä. Oleskelulupa maksaa 150 €. <sup>167</sup>

Ollakseen oikeutettuja pitkäaikaiseen oleskelulupaan kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden kohdalla tulee täyttyä seuraavat ehdot: henkilöllä tulee olla riittävä toimeentulo kattaakseen omat ja perheenjäsenten tarpeet; henkilö ei saa toimeentuloa varten turvautua Kreikan sosiaalitukeen; toimeentulo ei voi olla vähemmän kuin minimipalkkaisen henkilön vuositulot ja jokainen perheenjäsen korottaa toimeentulovaatimusta 10 prosentilla. Muiden perheenjäsenten tienaamat ansiot lasketaan mukaan. Henkilöllä ja hänen

<sup>165</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 175.

<sup>166</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 175–176.

<sup>167</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 176–177.

perheenjäsenillään tulee olla myös samanlainen täysi terveysvakuutus kuin Kreikan kansalaisilla. Henkilön täytyy lisäksi osoittaa, että hän on integroitunut kreikkalaiseen yhteiskuntaan: hänen täytyy osata kreikkaa "hyvin" sekä tuntea Kreikan historiaa ja yhteiskuntaa. Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari on todennut, että näissä vaatimuksissa ei oteta huomioon haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden erityistarpeita.<sup>168</sup>

Kansainvälistä suojelua saaneiden perheenjäsenillä, vaikka he eivät itse olisi oikeutettuja kansainväliseen suojeluun, on oikeus uusittavissa olevaan oleskelulupa. Sen tulee olla voimassa yhtä kauan kuin kansainvälistä suojelua saaneen henkilön oleskelulupa. Jos perheyhteys on muodostettu vasta Kreikkaan saapumisen jälkeen, täytyy puolisollla olla voimassa oleva oleskelulupa avioliittoon astumisen hetkellä, jotta hän voi hakea oleskelulupaa perhesiteen perusteella.<sup>169</sup>

## 5.2 Haavoittuvassa asemassa olevien, oleskeluluvan saaneiden henkilöiden saama tuki

Kansainvälistä suojelua saaneiden tulisi nauttia samoista oikeuksista ja saada samalla tavoin sosiaalitukea kuin Kreikan kansalaisten (Article 30 PD 141/2013). ECREn raportin mukaan hallinnolliset ja byrokraattiset esteet, lain heikko implementointi, Kreikan taloudellinen kriisi sekä se, että valtiolliset instituutiot eivät kohdista palveluita tehokkaasti kansainvälistä suojelua saaneille henkilöille, estävät käytännössä heidän oikeuksiensa toteutumisen.<sup>170</sup>

Kansainvälistä suojelua saaneiden määrät ovat nousseet viime vuosina merkittävästi. Vuonna 2016 kansainvälistä suojelua sai Kreikassa 2 700 henkilöä ja vuonna 2018 vastaava luku oli 15 192. ECREn mukaan kasvaneet ihmismäärät ja Kreikan talouden heikko tilanne ovat heikentäneet kansalaisten lisäksi oleskeluluvan saaneiden henkilöiden mahdollisuuksia saada heille kuuluvia palveluita. ECRE viittaa UNHCR:ään, jonka mukaan Kreikassa ei ole olemassa kunnollista integraatio-strategiaa eikä pakolaisia ole huomioitu kansallisissa asunnottomuuden tai köyhyyden vähentämiseen tähtäävissä ohjelmissa.<sup>171</sup>

Pro Asyl - ja Refugee Support Aegean -järjestöt julkaisivat vuonna 2017 raportin kansainvälistä suojelua saaneiden (pakolaisaseman tai toissijaista suojelua saaneet) elinoloista Kreikassa. Raportin mukaan heillä ei ole riittäviä mahdollisuuksia integroitua yhteiskuntaan ja he elävät usein huonoissa oloissa. Kansainvälistä suojelua saaneet eivät useinkaan pysty takaamaan riittävää toimeentuloa. Monet ihmiset asuvat hylätyissä tai keskeneräisissä taloissa tai ovat vuokranneet asunnon epävirallisilta markkinoilta. Osa nukkuu kaduilla. Tällaisissa asumuksissa ei luonnollisestikaan ole aina pääsyä puhtaaseen veteen, riittäviin saniteettitiloihin tai ne eivät suojaa esimerkiksi sään ääriolosuhteilta. Monet kansainvälistä suojelua saaneista ovat työttöminä tai työskentelevät epävirallisella sektorilla. Pääsy terveys- ja koulutuspalveluihin tai sosiaalitukien saaminen voi olla hankalaa tai mahdotonta. Kreikan turvapaikkavirasto on ilmoittanut kansainvälistä suojelua saaneille, että valtio ei voi tarjota heille erityismajoitusta tai taata sosiaalitukia tai pääsyä työmarkkinoille. Raportissa on kuvattu tarkemmin kansainvälistä suojelua saaneille ihmisille myönnettyjä palveluita ja myös niiden vaikutuksia haavoittuvassa asemassa oleviin.<sup>172</sup>

<sup>168</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 177.

<sup>169</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 183.

<sup>170</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 185.

<sup>171</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 185.

<sup>172</sup> Pro Asyl & Refugee Support Aegean 23.6.2017, s. 2–3.

Kansainvälistä suojelua saaneet henkilöt ovat periaatteessa oikeutettuja sosiaaliturvaan. Heiltä vaaditaan kuitenkin samojen asiakirjojen esittämistä kuin kreikkalaisilta. Esimerkiksi yksinhuoltajaäidille tarkoitettua tukea saadakseen henkilön täytyy toimittaa viranomaisille avioero- tai kuolintodistus sekä lapsen syntymätodistus. Pakolaisten voi olla vaikea hankkia näitä asiakirjoja esimerkiksi lähtömaistaan. Opintotuki on lailla rajoitettu koskemaan vain Kreikan ja EU-maiden kansalaisia. Haavoittuvassa asemassa oleville ei ole tarjolla erityisiä palveluita. Esimerkiksi kidutuksen uhreille psykososiaalista tukea ja oikeusapua tarjoavat vain kolme järjestöä, Kreikan pakolaisneuvosto, Day Centre Babel ja Lääkärit ilman rajoja. Kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden oikeuksia ja rajoituksia eri sosiaalitukiin on käsitelty tarkemmin ECREn raportissa.<sup>173</sup>

Kansainvälistä suojelua saaneille ei ole tarjolla erityisiä asumispalveluita. Jos henkilöllä ei ole varaa vuokrata asuntoa, hän voi joutua asunnottomaksi tai päätyä asumaan hylätyissä taloissa tai ylikansoitetuissa asunnoissa alivuokralaisena. Kreikassa ei ole olemassa tarpeeksi majoituspaikkoja asunnottomille, esimerkiksi Ateenassa on tarjolla neljä majoitustilaa asunnottomille. Oleskeluluvan saaneet kolmannen maan kansalaiset voivat hakea majoituspaikkaa näistä, mutta niihin on vaikea päästä ja jonot ovat pitkiä.<sup>174</sup> ECREn vuotta 2018 käsittelevän Kreikka-raportin mukaan Dublin-menettelyllä jotkut Kreikkaan palautetut ja jonkin laillisen statuksen Kreikassa omaavat henkilöt ovatkin joutuneet kodittomiksi ja kohdanneet puutetta.<sup>175</sup> Jos henkilön mahdollisuudet löytää majoitus on epävarmaa, saattaa riski hänen joutumisesta ihmiskaupan uhriksi tai ns. selviytymisensä käyttäminen keinona turvata majoitus kasvaa (ks. kappale 6).

Vuoden 2018 lopussa 11 000 kansainvälistä suojelua saanutta ihmisiä kuului edelleen UNHCR:n tarjoaman rahallisen avustuksen piiriin. 5 649 ihmistä majoittui UNHCR:n tarjoamissa asunnoissa (ESTIA-ohjelma, ks. 4.1.1). Asunnot ovat tarkoitettu haavoittuvassa asemassa oleville, mutta niitä voi saada vain siirtymäajan ajaksi. Alkuvuodesta 2019 oikeus majoitukseen myönnettiin 6 kuukauden ajaksi myönteisen oleskelulupapäätöksen saamisesta tai lapsiperheiden osalta kouluvuoden loppuun. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden (raportissa mainittiin raskaana olevat, vastasyntyneet ja vakavasti sairaat) majoitusta voidaan pidentää kuudesta kuukaudesta. Lähteessä ei mainittu kuinka pitkäksi ajaksi majoitusta voidaan pidentää.<sup>176</sup> UNHCR:n avustuksen saaminen voi johtua siitä, etteivät henkilöt ole työllistyneet tai että Kreikan valtion tarjoama sosiaalituki kansainvälistä suojelua saaneille on riittämätön. Marraskuussa 2019 uudistetun turvapaikkalainsäädännön myötä henkilön tulisi poistua neljän kuukauden päästä vastaanottokeskuksesta sen jälkeen, kun hän on saanut päätöksen turvapaikkahakemukseensa. Artikkelissa ei mainittu erikseen ESTIA-ohjelmaa.<sup>177</sup>

Kun henkilön tulee poistua ESTIA-ohjelman tarjoamasta asunnosta, hän voi saada rahallista avustusta vielä 3 kuukauden ajan. Hänellä on myös etuoikeus työministeriön kanssa yhteistyössä järjestettyyn työllistävään koulutukseen. Keväällä 2019 raportoitiin, että maaliskuuhun 2019 mennessä yhteensä 204 henkilöä sai käskyn poistua ESTIA-majoituksesta. He olivat saaneet kansainvälistä suojelua saanutta viimeisen 20 kuukauden aikana.<sup>178</sup>

<sup>173</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 189–190.

<sup>174</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 185.

<sup>175</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 67, 185–186.

<sup>176</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 186.

<sup>177</sup> The New Humanitarian/ Apostolou 4.11.2019.

<sup>178</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 186; Pro Asyl 18.4.2019.

1.6.2019 päivätyn ECREn raportin mukaan Kreikassa oli alkamassa HELIOS 2 -projekti, jonka oli tarkoitus tukea kansainvälistä suojelua saaneiden henkilön asumista ja integraatiota. Ohjelman myötä 5 000 hiljattain kansainvälistä suojelua saanutta henkilöä voi saada vuokratukea. Henkilöt, jotka ovat saaneet yllä mainittua asumistukea tai ESTIA-ohjelman tukea kuuden kuukauden ajan ja ovat edelleen työttömiä, voivat saada sosiaalitukea.<sup>179</sup> Pakolaisaseman saaneet henkilöt, jotka eivät ole aiemmin majoittuneet ESTIA-ohjelman kautta ja ne, jotka on palautettu Kreikkaan muista Euroopan maista, eivät ole oikeutettuja ohjelman asuntoihin.<sup>180</sup>

ECREn mukaan nämä toimet ja eri ohjelmat eivät kuitenkaan poista vaaraa, että kansainvälistä suojelua saanut henkilö päätyy asunnottomaksi tai kohtaa puutetta. Esimerkiksi HELIOS 2 -ohjelma ei koske kaikkia kansainvälistä suojelua saaneita henkilöitä. Maahan muuttaneiden henkilöiden työllistymismahdollisuudet Kreikassa ja maan taloudellinen tilanne eivät myöskään tue integraatiota tai pysyvän asumuksen saamista.<sup>181</sup>

Lain (Articles 69 and 71 L 4375/2016) mukaan pakolaisilla ja toissijaista suojelua saaneilla henkilöillä on työnteko-oikeus eikä heidän tarvitse erikseen hakea työlupaa. Byrokraattiset esteet, suuri työttömyys yleisesti Kreikassa ja heikot kreikan taidot estävät kuitenkin ulkomaalaisten työllistymistä. Voidakseen työskennellä laillisesti heidän täytyy esimerkiksi hankkia veronumero (*Tax Registration Number*), jonka hankkiminen on monille hankalaa. Monet kansainvälistä suojelua saaneet elävätkin edelleen erilaisten avustusten varassa. He saattavat löytää töitä epäviralliselta sektorilta, mikä ei takaa esimerkiksi sosiaalitukia. Tällöin myös hyväksikäytön mahdollisuus kasvaa.<sup>182</sup> Kuten kohdassa 3.4 todettiin, jos henkilöllä ei ole mahdollisuuksia tehdä laillisesti töitä, hän voi joutua työperäisen ihmiskaupan uhriksi.<sup>183</sup>

Hyväksikäytön ja työperäisen ihmiskaupan mahdollisesta lisääntymisestä, kun turvapaikanhakijat tai kansainvälistä suojelua saaneet henkilöt eivät pysty työllistymään viralliselle sektorille, on raportoinut myös Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari. Komissaari kuvaa raportissaan bangladeshilaisten mansikanpoimijoiden tilannetta (ks. 6.2). He työskentelivät Kreikassa ilman työlupaa ja joutuivat pakkotyöhön. Heidän tuli työskennellä vaarallisissa olosuhteissa aseistettujen henkilöiden valvomina, eikä heille maksettu aina palkkaa.<sup>184</sup> Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) totesi, että kyseessä on ihmiskauppa, eikä valtio ollut suojellut heitä riittävästi, tutkinut tapausta asianmukaisesti tai vienyt tekijöitä vastuuseen.<sup>185</sup>

Kansainvälistä suojelua saaneilla lapsilla on samanlainen oikeus koulutukseen kuin kreikkalaisilla lapsilla (Article 28(1) PD 141/2013). Ongelmia on etenkin kreikan kurssien liian vähäisessä tarjonnassa.<sup>186</sup> Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari esitti vuonna 2018 huolensa erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten (raportissa mainittiin lapset, joilla on jokin vamma sekä romanilapset) kouluun pääsystä ja sanoi, että sitä tulisi parantaa.<sup>187</sup> The Home Project -järjestön työntekijän mukaan turvapaikanhakijoilla ei ole enää oikeutta

<sup>179</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 186.

<sup>180</sup> Pro Asyl & Refugee Support Aegean 4.1.2019, s. 3.

<sup>181</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 186–187.

<sup>182</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 187–188; Commissioner for Human Rights 6.11.2018, s. 11.

<sup>183</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 70.

<sup>184</sup> Commissioner for Human Rights 6.11.2018, s. 14.

<sup>185</sup> European Court of Human Rights 30.3.2017.

<sup>186</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 188.

<sup>187</sup> Commissioner for Human Rights 6.11.2018, s. 2.

sosiaaliturvanumeroon eikä siten oikeutta kaikkiin terveystalouteihin. Täten lapset eivät myöskään saisi terveystodistusta, joka tarvitaan ilmoittautuessaan kouluun.<sup>188</sup>

Kansainvälistä suojelua saaneet henkilöt ovat oikeutettuja samoihin terveydenhuoltopalveluihin kuin Kreikan kansalaisetkin. Terveystaloutsektorin yleinen pula ja byrokraattiset ongelmat, esimerkiksi haasteet sosiaaliturvanumeron hankkimisessa, vaikeuttavat kuitenkin kansainvälistä suojelua saaneiden pääsyä palveluiden pariin.<sup>189</sup>

Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kanssa toimivat järjestöt uutisoivat 4.1.2019 pakolaisaseman saaneista henkilöistä, jotka olivat hakeneet turvapaikkaa Sveitsistä ja jotka palautettiin elokuussa 2018 Sveitsistä Kreikkaan. Kyseessä oli nelihenkinen perhe, joilla on oleskelulupa Kreikkaan. Saavuttuaan Kreikkaan he päätyivät asunnottomiksi. Alussa he nukkuivat puistossa ja tuttavien luona ja etsivät apua kansalaisjärjestöiltä, mutta nämä sanoivat auttavansa lähinnä vain ihmisiä, joilla ei ole vielä oleskelulupaa. Perhe ei löytänyt majoitusta myöskään kreikkalaisista asunnottomien asuntoloista, sillä ne eivät useinkaan majoita henkilöitä, jotka eivät puhu kreikkaa tai joilla on mielenterveydellisiä ongelmia. Osa majoituspaikkojen järjestäjistä joutui myös lopettamaan toimintansa varojen puutteen takia. Ollakseen oikeutettu vuokratukeen, perheen olisi täytynyt asua viisi vuotta oleskeluluvalla maassa.<sup>190</sup> Perheen lapset pääsivät kouluun ja saivat jotain tukea lapsia tukevalta järjestöltä. Järjestöt avustivat vanhempia sosiaalitulokien saamiseksi. Perhe ei kuitenkaan saanut sitä, koska heillä ei ollut pysyvää osoitetta tai he eivät pystyneet saamaan todistusta asunnottomuudestaan. Hakemista varten ei järjestöjen mukaan ole tarjolla esimerkiksi tulkkereja. Perhe ei myöskään voinut avata pankkitiliä, koska sitä varten tarvitsee pysyvän osoitteen ja selvityksen maksetuista veroista. Kreikassa perheille maksetaan lapsilisää, jos henkilöt ovat asuneet maassa kymmenen vuotta laillisesti. Perheen vanhemmat eivät myöskään löytäneet töitä tai saaneet viranomaisilta apua työllistymiseen. He eivät saaneet myöskään työttömyystodistusta, koska sitä varten tarvitaan pysyvä osoite tai todistus asunnottomuudesta. Perhe ei myöskään saanut riittäviä terveystalouteja.<sup>191</sup>

## 6 Ihmiskaupan esiintyminen Kreikassa

ICMPD:n raportin mukaan käsitteitä ihmiskauppa ja ihmissealakuuljetus käytetään sekaisin. Jos henkilön taustoja selvitetäessä keskitytään matkareittiin ja ihmissealakuuljettajiin, voi mahdollinen ihmiskauppa jäädä tunnistamatta. Raja näiden kahden ilmiön välillä on hyvin häilyvä ja muuttoliikkeen aikana ihmissealakuuljetus voi muuttua ihmissealakaupaksi.<sup>192</sup>

IOM:n on tutkinut vuonna 2017 itäisen Välimeren reitillä, eli siirtolaisten ja turvapaikanhakijoiden pyrkiessä Turkista joko Kreikan tai Bulgarian kautta Eurooppaan, tilastollisesti merkittäviä tekijöitä ihmisen joutumisessa ihmissealakaan tai hyväksikäytön uhriksi. Reittiä kutsutaan myös Balkanin reitiksi. Tutkimuksen mukaan henkilö joutuu todennäköisemmin ihmissealakaan tai hyväksikäytön uhriksi, jos seuraavat tekijät täyttyvät: henkilö on mies (miehet joutuvat naisia useammin pakotyöhön tai heitä pidetään kiinni vastentahtoisesti), henkilö on leski tai eronnut, henkilö on saanut vain peruskoulutuksen, henkilö matkustaa yksin, henkilö ei maksa matkasta mitään tai tiedä sen hintaa, henkilöllä ei ole perheenjäseniä "odottamassa" Euroopassa, henkilöllä ei ole selkeää kohdemaata, mihin

<sup>188</sup> Kouvelaki/ Ekathimerini.com 18.9.2019.

<sup>189</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 190.

<sup>190</sup> Pro Asyl & Refugee Support Aegean 4.1.2019, s. 1–4.

<sup>191</sup> Pro Asyl & Refugee Support Aegean 4.1.2019, s. 4–6.

<sup>192</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 20–21.

hän pyrkii tai henkilön matkalla viettämä aika on pitkä (alle yhden kuukauden matkalla ihmiskaupan uhriksi joutuminen on kaikkein epätodennäköisintä).<sup>193</sup> Lisäksi itäisellä Välimeren reitillä bangladeshilaisilla, afganistanilaisilla ja somaleilla on suurempi todennäköisyys joutua ihmiskaupan tai hyväksikäytön uhriksi kuin muilla kansalaisuuksilla.<sup>194</sup> Myös yksin matkustavien alaikäisten kohdalla se on todennäköisempää.<sup>195</sup> Jos henkilö oleskelee reittinsä varrella olevissa maissa pitkään, todennäköisyys, että hän joutuu pakkotyöhön kasvaa. Jos henkilön matka on hyvin kallis, se saattaa joskus olla turvallisempi. Toisaalta korkea hinta voi altistaa henkilön kirstykselle, jos hän ei pysty maksamaan matkaa.<sup>196</sup>

On myös tunnistettu yleisiä tekijöitä, jotka kasvattavat turvapaikanhakijoiden tai muiden yhteiskunnassa haavoittuvaan ryhmään kuuluvien riskiä joutua ihmiskaupan uhriksi. Nämä ovat yhteiskunnallisella tasolla heikko tai epävarma laillinen asema maassa, laillisten ansaintakeinojen puute, rajoittavat siirtolaispolitiikat sekä ongelmat vastaanotossa ja henkilölle tarjotuissa palveluissa. Yksilöllisellä tasolla riskiä kasvattavat henkilön aiemmat kokemukset ihmiskaupan uhriksi joutumisesta, ihmisen epätietoisuus hänen omista oikeuksista, sukupuoli ja ikä (yksin matkustavat naiset ja alaikäiset ovat usein alttiimpia ihmiskaupalle), paikallisen kielen ja yhteiskunnan heikko tuntemus sekä kertyneet velat.<sup>197</sup>

IOM:n raporttia varten haastateltiin siirtolaisia ja turvapaikanhakijoita itäisellä Välimeren reitillä. Tutkimukseen haastatellut kertoivat heidän kokemista ihmiskauppa- tai hyväksikäyttötapausten. Niitä raportoidaan tapahtuneen eniten Turkissa (54,9 %), Bulgariassa (16,3 %), Iranissa (11,1 %) ja Kreikassa (10,5 %).<sup>198</sup>

Euroopan komission päiväämättömän ihmiskaupparaportin mukaan Kreikka on sekä ihmiskaupan uhrien kauttakulku- että kohdema. Suurin osa maassa tapahtuvasta ihmiskaupasta liittyy seksuaaliseen hyväksikäyttöön, pakkotyöhön ja kerjäämiseen pakottamiseen. ICMPD:n raportista ilmenee samanlaisia tietoja kuin Euroopan komission raportista. Vuosina 2013–2016 poliisin tutkimat ihmiskauppatapaukset koskivat suurimmilta osin seksuaalista hyväksikäyttöä, mutta myös pakkotyötä ja kerjäämiseen pakottamista. Suurin osa ihmiskaupan uhreista on kotoisin muista EU-maista (Itä-Euroopan maat), entisen Neuvostoliiton maista, Kaakkois-Aasiasta ja Saharan eteläpuoleisesta Afrikasta. Myös Kreikan kansalaisia on ihmiskaupan uhreina. Monet uhreista ovat bulgarialaisia, romanialaisia ja kreikkalaisia. Ihmiskaupan vastaista työtä tekevän poliisiyksikön mukaan ihmiskaupan uhrin ovat yleensä kotoisin Ukrainasta, Venäjältä, Moldovasta, Romaniasta, Albaniasta ja Bulgariasta. Dominikaanisesta tasavallasta ja Nigeriasta kotoisin olevat naiset matkustavat usein Kreikan kautta Espanjaan, jossa he joutuvat ihmiskaupan uhreiksi.<sup>199</sup>

Kreikan kansallinen ihmisoikeuskomissio on vuonna 2016 tuonut esiin, että Kreikassa esiintyy muun muassa naisiin ja lapsiin kohdistuvaa ihmiskauppaa seksuaalisen ja muun hyväksikäytön muodossa. Ihmiskaupasta on nostettu Kreikassa vain muutamia syytteitä ja annettu vain muutamia tuomioita (ks. 7.1). Komission mukaan myöskään tukipalvelut ihmiskaupan uhreille eivät ole riittävät. Komissio tuo näitä havaitsemiaan epäkohtia edelleen esiin kesäkuussa

<sup>193</sup> Galos et.al. 2017, s. 31–34.

<sup>194</sup> Galos et.al. 2017, s. 35–36.

<sup>195</sup> Galos et.al. 2017, s. 40.

<sup>196</sup> Galos et.al. 2017, s. 37.

<sup>197</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 70.

<sup>198</sup> Galos et.al. 2017, s. 49.

<sup>199</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 59–60; European Commission [päiväämätön].

2019 julkaistussa raportissa.<sup>200</sup> Ihmiskaupan arvioitiin tuottaneen vuonna 2016 Kreikassa yhteensä 367 miljoonaa euroa.<sup>201</sup>

ICMPD:n raporttiaan varten haastatteleminen asiantuntijoiden mukaan pitkät odotusajat turvapaikkaprosessissa lisäävät ihmisten toivottomuutta ja monet pyrkivät jatkamaan matkaansa epävirallisia reittejä käyttäen eli heidän riskinsä joutua ihmiskaupan uhriksi kasvaa. Epävirallisten reittien käyttäminen on helpompaa mantereella itäisen Egeanmeren saarilla voimassaolevien liikkumisrajoitusten takia.<sup>202</sup> Ihmiskauppa ei ole kuitenkaan poissuljettua saarilla. Sieltä on raportoitu esimerkiksi ihmisten katoamisista, jotka voivat liittyä ihmiskauppaan (ks. 6.5).<sup>203</sup>

Pitkät ajat perheen yhdistämisissä voivat lisätä ihmiskaupan uhriksi joutumisen riskiä. Yksin tulleet alaikäiset eivät välttämättä ymmärrä perheen yhdistämisprosessia ja voivat turvautua yllämainittuihin epävirallisiin reitteihin päästäkseen perheenjäsentensä luo. Ollessaan ilman perheenjäseniä tai viranomaisten nimittämää laillista huoltajaa, alaikäisten turvautuminen selviytymiseksiin (ks. 6.1) sekä muut haitalliset asiat, kuten alkoholismi ja huumeiden käyttö ja -myyminen, voivat kasvaa. ICMPD:n mukaan iänmääritys on ollut useassa maassa, myös Kreikassa, puutteellista, minkä seurauksena alaikäisiä on sijoitettu samoihin vastaanottokeskuksiin aikuisten kanssa ja alaikäiset ovat voineet kohdata hyväksikäyttöä. Kreikassa vastaanottokapasiteetin puutteiden takia kaikkia alaikäiseksi tunnistettuja ei voida sijoittaa alaikäisille tarkoitettuihin yksiköihin tai otettu säilöön majoituspaikkojen puutteiden ja maahantulosaännösten takia. Tällaisia tapauksia on raportoitu ainakin Fylakiossa sekä Lesvoksen ja Samoksen saarilla.<sup>204</sup>

Useat ICMPD:n tutkimustaan varten haastattelemat asiantuntijat totesivat, että turvapaikanhakijoiden majoittaminen erilaisissa ylikansoitetuissa vastaanottokeskuksissa voi lisätä ihmiskaupan uhriksi joutumisen riskiä, erityisesti seksuaaliseen väkivaltaan tai hyväksikäyttöön liittyvää. Keskuksissa voi lisääntyä myös riski päytyä, vapaaehtoisesti tai vastentahtoisesti, huumeiden käyttäjäksi tai myyjäksi. Danish Refugee Council -järjestön mukaan ihmissalakuljettajat toimivat Kreikassa olevissa vastaanottokeskuksissa. Turvapaikkaprosessin pitkittyessä hakijat voivat kokea salakuljettajat luotettavampina kuin keskustien työntekijät. Salakuljetus voi myös muuttua ihmiskaupaksi.<sup>205</sup>

Kreikan saarilla olojen on raportoitu olevan hyvin huonot. Lesvoksen pormestari on todennut, että alkoholi- ja huumeongelmat sekä prostituutio ja väkivalta ovat saarella sijaitsevalla Morian leirillä arkipäivää.<sup>206</sup> Tällaisessa ympäristössä voi esiintyä tai syntyä myös ihmiskauppaa.

Alla on kuvattu ihmiskaupan erilaisia ilmenemismuotoja Kreikassa. Sellaisia, joihin liittyen on pidätetty ihmisiä tai nostettu syytteitä, on käsitelty myös kappaleessa 7.1 Syytteet ja tuomiot liittyen ihmiskauppaan.

<sup>200</sup> GNCHR Kesäkuu 2019, s. 59–60. Komission suosituksista ihmiskaupan vastaiseen työhön Kreikalle ks. GNCHR Kesäkuu 2019, s. 62–63.

<sup>201</sup> Ekathimerini.com/ Chrysolora 4.9.2019.

<sup>202</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 72–73.

<sup>203</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 75.

<sup>204</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 73, 76–77.

<sup>205</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 75.

<sup>206</sup> Hiltunen 2019, s. 255.

## 6.1 Seksuaalinen hyväksikäyttö ja alaikäiset

Ihmiskauppa seksuaalisen hyväksikäytön tarkoituksessa on ICMPD:n raportin mukaan ihmiskaupan yleisin muoto Kreikassa ja se koskee erityisesti siirtolaisia ja turvapaikanhakijoita. Raportin mukaan seksuaalista hyväksikäyttöä tapahtuu eri puolilla maata. Raportissa kuvataan esimerkiksi tapaus, jossa sitä tapahtui epävirallisessa väliaikaisessa majoituksessa Ateenassa toisen asukkaan toimesta. Seksuaalista hyväksikäyttöä raportoitiin tapahtuneen myös useissa muissa turvapaikanhakijoille tarkoitetuissa majoituksissa, myös alaikäis- ja yksinhuoltajaperheiden majoituksissa.<sup>207</sup>

Jos ihmiskaupan tekijä on henkilön sukulainen, ei väkivallasta tai hyväksikäytöstä välttämättä raportoida. Jos tarkoituksena on jatkaa matkaa eteenpäin esimerkiksi Kreikasta, ei henkilö välttämättä halua erkaantua muusta ryhmästä.<sup>208</sup>

Kreikassa on myös raportoitu ns. "survival sex" -ilmiöstä. Se tarkoittaa "selviytymiseksiä", seksin tarjoamista esimerkiksi ylläpitoa tai ruokaa vastaan tai ihmisen viimeisenä keinona "työllistystä". Avioliitto ei ehkäise naisen joutumista seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi. Ateenasta on raportoitu tapauksesta, jossa naisen mies oli Saksassa ja yksinhuoltajaäiti joutui hyväksikäytetyksi vastaanottoleirillä selviytyäkseen. Selviytymisestään raportoitiin myös esimerkiksi Pireuksesta, muualta Ateenasta sekä Lesvoksen saarelta, ml. Morian leiri. Lesvoksen saarella Morian leirin ulkopuolella selviytymiseksiin turvautuvat useimmiten nuoret miehet ja pojat. Kreikan ihmiskaupparaportoijan mukaan selviytymiseksi saattaa olla henkilöiden ainut tulonlähde ja keino rahoittaa matka eteenpäin ihmissalakuljetuksen avulla. Selviytymiseksiä on havaittu esimerkiksi nuorten afgaanipoikien keskuudessa heidän toimiessa "häätanssijoina" (*bacha baz*) lähtömaissaan sekä kohdemaassa.<sup>209</sup>

The Home Project -järjestön työntekijän mukaan alaikäisten yksintulleiden henkilöiden määrä on Kreikassa noussut viime aikoina, yhtä suuri se on ollut viimeksi vuoden 2016 alussa. Suuri määrä alaikäisiä ja vähäiset majoituspaikat sekä pitkät turvapaikkahakemusten käsittelyajat voivat johtaa ihmiskauppaan, seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja pakkotyöhön. Monet lapset eivät pääse kouluun, jolloin haitalliset ajanvietteet helposti lisääntyvät.<sup>210</sup> Koulunkäynti tai asuinpaikka alaikäisille tarkoitettu majoituksessa eivät välttämättä suojele esimerkiksi työperäiseltä ihmiskaupalta. Alaikäiset voivat hakeutua tai heidät voidaan pakottaa töihin ansaitakseen rahaa ja he voivat päätyä huonoihin oloihin.<sup>211</sup>

IOM:n raportissa ihmiskaupasta on tuotu esiin useita tapauksia, joissa viranomaiset eivät tunnistanee joko ennen saapumista Kreikkaan tai Kreikassa tapahtunutta ihmiskauppaa. Lesvoksella useiden Kongosta ja Sudanista saapuneiden poikien raportoitiin olevan ihmiskaupan uhreja, mutta he täysi-ikäistyivät turvapaikkaprosessin aikana. ICMPD:n raportissa kuvataan kongolaispoikaa, jonka ihmiskauppaaja oli hänen sukulaisensa. Poika oli joutunut ihmiskaupan uhriksi jo matkan aikana. Viranomaiset eivät luokitelleet häntä Kreikassa ihmiskaupan uhriksi.<sup>212</sup> Sekä RIS:in että UNHCR:n työntekijät havaitsivat Fylaktion vastaanottokeskuksessa lähellä Turkin maarajaa, että useilla yksin tulleilla, Kreikkaan salakuljetetuilla alaikäisillä oli viitteitä ihmiskaupasta. Heidän asemaansa ei kuitenkaan tutkittu

<sup>207</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 64–65.

<sup>208</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 79.

<sup>209</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 65–66.

<sup>210</sup> Kouvelaki/ Ekathimerini.com 18.9.2019.

<sup>211</sup> Ekathimerini.com/ Fotiadi 15.6.2019.

<sup>212</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 66.

alkuvaiheen haastattelussa.<sup>213</sup> Turkissa sekä Chiosin ja Samoksen saarilla on esitetty tapahtuneen ihmiskauppaa seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa. Uhreina ovat pääosin 10–17 -vuotiaat tytöt Algeriasta ja muista Afrikan maista. Väitteitä ei olla kuitenkaan tutkittu kunnolla.<sup>214</sup>

## 6.2 Työperäinen ihmiskauppa

Henkilön vaikea taloudellinen tilanne ja tarve ansaita rahaa nopeasti voivat johtaa hyväksikäyttöön. Rahaa voidaan tarvita perustarpeiden tyydyttämiseen, velan maksamiseen salakuljettajille tai jotta voidaan tehdä rahalähetyksiä läheisille. Useat ICMPD:n haastattelemat asiantuntijat kertoivat, että siirtolaisten on vaikea löytää töitä ja ansaita riittävää elantoa Kreikassa.<sup>215</sup>

Kreikassa on raportoitu tapahtuneen ihmiskauppaa pakkotyön muodossa.<sup>216</sup> Kreikan kansallinen ihmisoikeuskomissio raportoi kesäkuussa 2019 maanviljelysalasta, jossa tapahtuu väärinkäytöksiä ilman, että viranomaiset puuttuisivat niihin asianmukaisesti. Se listaa tapauksia vuosilta 2016, 2018 ja 2019, jotka komission mukaan osoittavat, että Manner-Kreikassa sijaitsevan Manoladan kaltaiset tapahtumat eivät ole yksittäistapauksia, vaan että työntekijöitä käytetään hyväksi laajasti.<sup>217</sup> Manoladan mansikkatiloilla paljastui työperäistä ihmiskauppaa työntekijöihin kohdistuneen väkivallan seurauksena ja EIT antoi vuonna 2017 tuomion ihmiskaupasta.<sup>218</sup>

Vuonna 2017 perustettiin kansalaisjärjestö Manolada Watch, joka valvoo siirtolaistaustaisten työntekijöiden oikeuksia Manoladassa, Manner-Kreikassa. Järjestön mukaan työntekijöillä on huonot olot: työnantaja ei ole vakuuttanut heitä ja he ovat hyvin haavoittuvassa asemassa ja alttiita hyväksikäytölle. Joulukuussa 2018 järjestö raportoi, että työntekijöiden asumukset ovat huonot, eikä niitä ole korjattu saman vuoden kesänä tapahtuneen tulipalon jäljiltä. Alueella ei ole juoksevaa vettä. Tavallisesti alueelle muuttaa lisää ihmisiä maanviljelyskauden alkaessa vuodenvaihteessa.<sup>219</sup>

On myös tapauksia kotiapulaisina työskentelevien ihmisten joutumisesta ihmiskaupan uhriksi. Esimerkiksi nainen saapui Filippiineiltä Ateenaan, jossa hänen tuli työskennellä kotiapulaisena kolmen vuoden ajan. Hän sai vain vähän rahaa palkaksi eikä hän saanut vaihtaa työpaikkaa. Hän pääsi lopulta pakenemaan työnantajan luota. Kreikassa toimiva kansalaisjärjestö Arsis huomauttaa, että monilla niillä siirtolaisilla tai turvapaikanhakijoilla, jotka eivät pääse matkustamaan eteenpäin Kreikasta, voi olla samanlainen tilanne, mutta heitä ei tunnisteta ihmiskaupan uhriksi.<sup>220</sup>

Vastuullisen yrittäjyyden asiantuntijan mukaan Kreikka oli vuonna 2018 eurooppalaisista valtioista toisella sijalla indeksissä, joka mittaa orjuuden esiintyvyyttä. Edellisenä vuonna maa oli viidennellä sijalla. Tilanteen huononeminen johtuu asiantuntijan mukaan tuhansista siirtolaisista, jotka ovat jumissa Kreikassa ja jotka ovat joutuneet hyväksikäytön uhreiksi. Ekathimerini.com-sivustolla ilmestyneessä artikkelissa kuvataan työoloja tekstiiliteollisuudessa.

<sup>213</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 66.

<sup>214</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 66.

<sup>215</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 73–74.

<sup>216</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 64.

<sup>217</sup> GNCHR Kesäkuu 2019, s. 61.

<sup>218</sup> European Court of Human Rights 30.3.2017.

<sup>219</sup> Generation 2.0 30.1.2019 B; Generation 2.0 30.1.2019 A.

<sup>220</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 67–68.

Työntekijät saattavat olla alaikäisiä ja joutuvat työskentelemään pitkiä päiviä muutaman euron korvausta vastaan. Palkkoja on myös jätetty maksamatta ja työntekijöitä uhattu viranomaisilla, jos he valittavat oloista. Pääkaupungissa Ateenassa toimivalle tekstiiliteollisuudelle heistä on tullut tärkeä osa teollisuutta. Yksi artikkelia varten haastateltu 17-vuotias työntekijä rekrytoitiin puistosta, missä hän nukkui yönsä.<sup>221</sup>

### 6.3 Rikoksiin pakottaminen

Kreikassa esiintyy myös ihmiskauppaa rikoksiin pakottamisen muodossa. Rikokset voivat olla erilaisia. On olemassa tapauksia, joissa yksin tulleita alaikäisiä on pakotettu toimimaan salakuljettajina ja kuljettamaan ikäisiään Turkista Kreikkaan, jotta he voivat maksaa omat velkansa. Kansallisen ihmiskaupparaporttoijan mukaan rikokseen pakottamista ei useinkaan Kreikassa tunnusteta ihmiskaupan muodoksi ja ilmiötä tulisikin tutkia lisää.<sup>222</sup>

Esimerkiksi kansalaisjärjestö Arsis tekee työtä Thessalonikin kaduilla pääasiassa vasta Kreikkaan saapuneiden tai paperittomien henkilöiden kanssa, jotka ovat vaarassa tukeutua negatiivisiin selviytymiskeinoihin (esimerkiksi pienrikollisuuteen ja huumekauppaan) tai joutua ihmiskaupan uhreiksi.<sup>223</sup> Eri ihmiskaupan muodot voivat myös sekoittua keskenään. Järjestö havaitsi huhtikuun 2017 ja 2018 välillä Thessalonikin kaduilla 372 ilman huoltajaa olevaa pakolaislasta, jotka olivat joutuneet pakkotyön uhreiksi. He saattoivat työskennellä bensa-asemilla tai maatiloilla, kolmessa tapauksessa lapset oli pakotettu huume- ja ihmiskauppaan. Samaan aikaan järjestö havaitsi 300 lasta työskentelemässä Thessalonikin kaduilla. He olivat pääasiassa romani-lapsia Bulgariasta, Albaniasta ja Kreikasta, jotka kerjäsivät kadulla, kaupittelivat tuotteita tai keräilivät jätteitä.<sup>224</sup>

ICMPD:n raportissa kuvataan 17–22 -vuotiaiden marokkolaisten miesten tilannetta. He eivät päässeet eteenpäin Kreikasta rajojen sulkeuduttua ja heidät sijoitettiin Ellinikoon vastaanottokeskukseen. He tietävät mahdollisuuksiensa saada kansainvälistä suojelua tai laillista työtä olevan huonot ja he ovat päätyneet huumekauppaan ja muuhun väkivaltaiseen toimintaan.<sup>225</sup>

### 6.4 Elinkauppa

Thessalonikin poliisi ilmoitti syyskuussa 2019 paljastaneensa laajan laittomia adoptioita järjestäneen ja munasoluja myyneen rikollisjengin. Uhreina oli pääasiassa nuoria bulgarialaisnaisia, jotka olivat taloudellisesti haavoittuvassa asemassa. Muun muassa lakimies ja terveydenhuoltohenkilökuntaa pidätettiin.<sup>226</sup>

### 6.5 Kreikkaan ylettyvät ihmiskauppaverkostot

ICMPD:n raporttia varten haastatellut Kreikassa toimivat tahot raportoivat, että Kreikassa toimivat ihmiskauppaverkostot ovat yhteydessä toimijoihin Turkin puolella. Ihmiskauppa onkin usein alkanut jo Turkin puolella.<sup>227</sup> Uutisoitaessa siirtolaisten saapumisesta Kreikan saarille,

<sup>221</sup> Ekathimerini.com/ Fotiadi 15.6.2019.

<sup>222</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 68–69.

<sup>223</sup> Arsis 12.8.2019.

<sup>224</sup> Arsis 11.6.2018.

<sup>225</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 76.

<sup>226</sup> Ekathimerini.com 25.9.2019 A.

<sup>227</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 64.

mediassa voidaan käyttää termiä "ihmiskauppias", kun kuvataan ihmisiä salakuljettavia toimijoita. Tällöin ei välttämättä ole tehty tarkkaa eroa ihmiskaupan ja salakuljetuksen välille. Toisaalta tämä voi kertoa siitä, että matkustettaessa laittomasti Turkista Kreikkaan siihen liittyy ihmissalakuljetuksen lisäksi helposti myös ihmiskauppaa.<sup>228</sup>

Ihmiskauppaverkostoja toimii myös Kreikasta esimerkiksi muihin Euroopan maihin päin. Kesäkuussa Albaniassa paljastettiin ihmiskauppaverkosto, joka salakuljetti ihmisiä Kreikasta Albaniaan ja eteenpäin Eurooppaan.<sup>229</sup>

Kreikassa on raportoitu henkilöistä, joihin kohdistunut seksuaalinen väkivalta on jatkunut lähtö- tai kauttakulkumaassa sekä Kreikassa. Eräissä tapauksissa naisen mies oli Saksassa ja kotiväkivallan uhriksi luokiteltu vaimo Fylakion vastaanottokeskuksessa. Miehen sukulainen saapui vastaanottokeskukseen ja vaati saada viedä naisen Saksaan hänen miehensä luo.<sup>230</sup>

Kreikassa toimivan Danish Refugee Councilin mukaan Pohjois- ja Länsi-Euroopassa turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevät tahot ovat raportoineet, että joissain tapauksissa perheenjäsenet, joiden on määrä saapua perheenyhdistämistä varten kohdemaihin Kreikasta, katoavat. Tätä asiaa ei ole tutkittu riittävästi, mutta se voi liittyä ihmiskauppaan.<sup>231</sup> Samanlaisia katoamistapauksia, jotka voivat liittyä ihmiskauppaan, on raportoitu Lesvokselta, jossa kahden alaikäisen lapsen kongolainen äiti katosi ja hänet löydettiin myöhemmin Ateenasta. Toinen tapaus on raportoitu Fylakiosta, jossa vastaanottokeskuksessa vietnamilaisnaisen mukana oli kaksi miestä, jotka kaikki halusivat palata Vietnamiin. Prosessi kuitenkin kesti kauan ja he kaikki katosivat.<sup>232</sup>

Balkanin reitillä ihmissalakuljetus voi muuttua ihmiskaupaksi, jos henkilölle muodostuu velkaa, jota hän ei pysty maksamaan. Henkilö voi joutua odottamaan, ennen kuin hänen annetaan liikkua eteenpäin ja sinä aikana hän voi kohdata pakkotyötä ja seksuaalista tai muuta hyväksikäyttöä.<sup>233</sup>

Kreikassa ihmiskauppiat ovat valmistaneet väärennetyjä matkustusasiakirjoja, jotta he voivat salakuljettaa ihmisiä eteenpäin. Marraskuussa 2019 uutisoitiin, että Pireuksessa poliisi oli pidättänyt 29 epäiltyä henkilöä.<sup>234</sup>

## 7 Viranomaissuojelu

Kreikan oikeuskansleri kuvasi huhtikuussa 2017 ilmestyneessä raportissaan vuoden 2015 siirtolaistilannetta Kreikassa. Hänen mukaansa joka puolella maata esiintyi vakavia rikoksia, esimerkiksi ihmiskauppaa, ja viranomaiset seurasivat tätä toimintaa puuttumatta siihen. Oikeuskansleri korostaa, että viranomaisten tulisi kiinnittää enemmän huomiota ihmisten suojelemiseksi ihmiskauपालta ja taloudelliselta hyväksikäytöltä.<sup>235</sup>

ICMPD:n raportissa tuodaan ilmi, että ihmiskaupan uhrit yleisesti voivat pelätä viranomaisten kanssa asioimista, eivätkä siksi lähesty heitä esimerkiksi saadakseen heille kuuluvia palveluita

<sup>228</sup> Ekathimerini.com 30.10.2019; Ekathimerini 25.9.2019 A; Forin et.al. 20.9.2018, s. 61.

<sup>229</sup> Ekathimerini.com 13.6.2019.

<sup>230</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 79.

<sup>231</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 64.

<sup>232</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 70.

<sup>233</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 61.

<sup>234</sup> Ekathimerini.com 9.11.2019.

<sup>235</sup> Greek Ombudsman Huhtikuu 2017, s. 66–68.

tai aloittaakseen rikosprosessia. Rikosprosessiin osallistuminen voi olla ehto (ks. 4.1.5) väliaikaisen oleskeluluvan saamiselle.<sup>236</sup>

Kreikan kansallinen ihmisoikeuskomissio (Greek National Commission on Human Rights, GNCHR) esitti kesäkuussa 2019 julkaistussa raportissa huolensa siitä, että viranomaisten ja julkisen alan työntekijöiden osallistuminen rasistisiin ja väkivaltaisiin hyökkäyksiin on lisääntynyt merkittävästi. Teon kohteina on ollut siirtolaisia, alaikäisiä, turvapaikanhakijoita sekä yksi kreikkalainen transnainen. Välikohtauksia on sattunut sekä mantereella että saarilla.<sup>237</sup> ICMPD:n raportissa todetaan, että myös rajavartijat, sotilaat, poliisit, rannikkovartijat sekä muut viranomaiset ovat syyllistyneet turvapaikanhakijoihin kohdistuneeseen väkivaltaan ja hyväksikäyttöön.<sup>238</sup> Myös ECRE on raportoinut, että poliisit ja paikallispoliitit ovat osallistuneet turvapaikanhakijoihin kohdistuneeseen rasistiseen kielenkäyttöön.<sup>239</sup>

Elokuussa 2019 julkaistiin raportti poliisin toiminnasta vuonna 2018. Poliisin korruptoituneisuus on merkittävää ja poliiseja kohtaan on nostettu yhä enemmän syytteitä liittyen järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Vuonna 2018 poliisin korruptiosta tehtiin yhteensä 1 122 valitusta, mikä on lähes sama määrä kuin mitä vuonna 2017 tehtiin. Yhteensä 23 poliisia pidätettiin. 9 syytettiin vakavista rikoksista, pääasiassa siirtolaisten salakuljettamisesta.<sup>240</sup>

Kreikassa esiintyy rasistista väkivaltaa ulkomaalaisia kohtaan myös muun yhteiskunnan taholta. ECRE on raportoinut rasistisen väkivallan<sup>241</sup> lisääntyneen Kreikassa sekä mantereella että saarilla. Väkivaltaisia iskuja on tehty myös avustustyöntekijöitä ja ainakin kerran myös Kreikan turvapaikkaviraston henkilökuntaa kohtaan. Iskuja ovat tehneet äärioikeiston edustajat, mutta myös paikalliset ihmiset. Joissain tapauksissa iskuja tai kotietsintöjä voivat tehdä ns. naapurustovahdit tai erilaiset ryhmät. Chiosin saarella paikallisen koulun oppilaiden vanhemmat allekirjoittivat vetoomuksen, ettei pakolaisperheiden lapsia otettaisi heidän kouluunsa. Thessalonikissa kymmenhenkinen ryhmä hyökkäsi yksintulleita alaikäisiä vastaan sen jälkeen, kun he olivat kysyneet lapsilta, mistä he ovat kotoisin. Siirtolaisia, jotka ovat valittaneet, ettei heille ole maksettu kunnolla, on hakattu.<sup>242</sup>

Paikallinen henkilö pahoinpiteli bangladeshilaisen siirtolaisen, jolla on oleskelulupa Kreikkaan, ja hän joutui sairaalahoitoon. Poliisi pidätti tekijän ja häntä kohtaan on aloitettu rikostutkinta. ECRE raportoi myös muutamista muista tapauksista, joissa väkivaltaa ulkomaalaisia kohtaan harjoittaneita henkilöitä on pidätetty.<sup>243</sup>

Kreikassa oli valmisteilla lakimuutos jumalanpilkan kieltämiseksi, mutta lakimuutos haudattiin marraskuussa 2019. Kreikan ortodoksinen kirkko oli tukenut lakimuutosta. Sitä oli valmisteltu, koska viranomaiset ovat olleet huolissaan siirtolaisten ja kreikkalaisten välisen kiristymisestä mantereella. Väliä ovat kiristyneet, kun viranomaiset ovat kreikkalaisen uutislähteen mukaan siirtäneet tuhansia siirtolaisia ja pakolaisia saarilta mantereelle. Paikalliset ovat protestoineet

<sup>236</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 109.

<sup>237</sup> GNCHR Kesäkuu 2019, s. 71–73.

<sup>238</sup> Forin et.al. 20.9.2018, s. 80.

<sup>239</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 133.

<sup>240</sup> Ekathimerini.com/ Souliotis 5.8.2019.

<sup>241</sup> Refugee Support Aegean -järjestö on raportoinut Internet-sivuillaan rasistisesta väkivallasta vuosina 2016–2017 eri puolilla Kreikkaa. Aikajana on nähtävissä osoitteessa <https://rsaegaeen.org/en/stopthetoxicdeal-xenophobia/#timeline>. (käyty 28.10.2019).

<sup>242</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 132–133.

<sup>243</sup> ECRE Maaliskuu 2019, s. 132–133.

sulkemalla teitä ja yrittämällä estää ihmisten kuljetuksia. Lisäksi on järjestetty islamin vastaisia mielenosoituksia.<sup>244</sup>

## 7.1 Syytteet ja tuomiot liittyen ihmiskauppaan

Kreikan kansallisen ihmisoikeuskomission mukaan ihmiskauppatapauksia ei tutkita eikä niistä nosteta syytteitä Kreikassa riittävästi.<sup>245</sup>

Kreikan poliisi on raportoinut tutkineensa vuonna 2015 yhteensä 32 ihmiskauppatapausta. Niissä oli 117 tekijää ja 50 uhria. Vuonna 2016 se tutki 25 tapausta. Niissä oli yhteensä 97 tekijää ja 46 uhria. Vuonna 2015 Kreikan valtio määritteli 50 henkilöä ihmiskaupan uhriksi (33 naista ja 17 miestä) ja vuonna 2016 yhteensä 46 ihmistä (30 naista ja 16 miestä). Alaikäisten määrä valtion tunnistamina ihmiskaupan uhreina kasvoi vuodesta 2015 (7) vuoteen 2016 (16).<sup>246</sup>

Vuonna 2017 Kreikan poliisi raportoi, että se oli tutkinut 21 ihmiskauppatapausta, joissa oli yhteensä 147 tekijä. Heistä suurin osa oli kotoisin Kreikasta (64) ja Albaniasta (33). Vuonna 2017 annettiin 27 päätöstä ensimmäisessä oikeusasteessa. Niistä 25 annettiin seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja 2 pakkotyöstä. Valitustuomioistuin antoi päätöksistä 6.<sup>247</sup>

Kreikan oikeus-, läpinäkyvyys- ja ihmisoikeusministeriön tilastojen mukaan vuosina 2013–2017 ihmiskauppaan liittyen nostettiin 177 syytettä. Näistä 149 koski seksuaalista hyväksikäyttöä ja 28 pakkotyötä. Samana aikana annettiin 95 ensimmäisen asteen tuomiota seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja 14 pakkotyöstä.<sup>248</sup>

Kreikan pakolaisneuvoston sivuilla on listattu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) ja kreikkalaisten tuomioistuinten päätöksiä liittyen turvapaikanhakijoihin ja siirtolaisiin. Sivustolta löytyy vain yksi päätös liittyen ihmiskauppaan. Vuonna 2016 valitustuomioistuin antoi päätöksen liittyen laittomaan maahantuloon ja ihmiskauppaan. Henkilöä oli syytetty laittomasta maahantulosta ja ihmiskaupasta, mutta tuomioistuin antoi vapauttavan päätöksen. Hän ilmeisesti ajoi venettä, joka kuljetti ihmisiä Kreikkaan, sen jälkeen, kun ihmiskauppias oli hylännyt veneen. Kreikan pakolaisneuvoston sivuilta löytyy kreikkankielinen pidempi artikkeli tapauksesta.<sup>249</sup>

Alla on kuvattu viime aikoina uutisoituja ihmiskauppaan liittyviä tapauksia.

Kreikan poliisi paljasti 8 eri rikollisjengin toiminnan Attican alueella<sup>250</sup> lokakuussa 2019. Näistä yksi jengi harjoitti siirtolaisiin kohdistuvaa ihmiskauppaa. Yhteensä samoihin aikoihin tehtiin 1 740 pidätystä. Artikkelista ei käy ilmi, mistä rikoksista pidätykset tarkalleen tehtiin.<sup>251</sup>

Thessalonikin poliisi paljasti laittomia adoptioita järjestäneen ja munasoluja myyneen jengin syyskuussa 2019. Yhteensä 12 henkilöä pidätettiin epäiltyinä kuulumisesta jengiin. Sen uskotaan toimineen kolmen vuoden ajan. Tapauksessa on osallisina yhteensä 66 henkilöä. Kaksi naista on jo saanut vankilatuomion liittyen jengin toimintaan. Uhreina oli bulgarialaisia

<sup>244</sup> Ekathimerini.com 12.11.2019.

<sup>245</sup> GNCHR Kesäkuu 2019, s. 59.

<sup>246</sup> European Commission [päiväämätön].

<sup>247</sup> European Commission [päiväämätön].

<sup>248</sup> European Commission [päiväämätön].

<sup>249</sup> Greek Refugee Council [päiväämätön].

<sup>250</sup> Attican maakunnassa sijaitsee esimerkiksi Kreikan pääkaupunki Ateena ja suuri satamakaupunki Pireus.

<sup>251</sup> Ekathimerini.com 5.11.2019.

naisia, jotka olivat taloudellisesti haavoittuvassa tilanteessa.<sup>252</sup> Poliisin mukaan jengi oli yksi suurin ja parhaiten organisoitunut laittomia adoptioita järjestänyt jengi. Ainakin kaksi syytettyä on georgialaisia ja viisi kreikkalaisia. He kiistivät syytteet. Europol avusti tutkimuksissa.<sup>253</sup>

Syyskuussa 2019 paljastui myös huume-, ase- ja ihmiskauppaa tarkoin vartioidulta Attican vankilan psykiatriselta osastolta. Yhteensä 3 vankia vastaan nostettiin syytteet.<sup>254</sup>

Heinäkuussa 2019 uutisoitiin, että Kosilla pidätettiin 6 ihmistä, kun poliisit paljastivat paikallisen ihmiskauppaverkoston. Pidätetystä kaksi oli ulkomaalaisia ja yksi Kosin lentokentällä työskentelevä kreikkalainen poliisi.<sup>255</sup>

Heinäkuussa uutisoitiin myös, että Rhodoksen saarella otettiin kiinni 25 henkilöä, joita epäiltiin alaikäisten pakottamisesta kerjäämiseen. Lopulta kahdeksaa henkilöä kohtaan nostettiin syytteet ihmiskaupasta ja alaikäisten saattamisesta vaaraan.<sup>256</sup>

14.5.2019 uutisoitiin, että seitsemän henkilöä, heidän joukossaan kreikkalaisen tiedustelupalvelun ja maahanmuuttopoliisin työntekijöitä, tuomittiin ihmiskaupasta ehdolliseen rangaistukseen. Heidän uskotaan pyörittäneen ihmiskauppaa vuosina 2010–2015. Heidät vapautettiin sen jälkeen, kun he olivat tehneet valituksen.<sup>257</sup>

Vuonna 2016 bulgarialaismiestä kohtaan nostettiin syytteet ihmiskaupasta ja raiskaamisesta. Hänen väitettiin pitäneen naista rahtikontissa tahdonvastaisesti, käyttäneen häntä seksuaalisesti hyväkseen ja pidättäneen hänelle maksetun palkan.<sup>258</sup>

EIT on antanut kaksi päätöstä liittyen ihmiskauppaan Kreikassa.

EIT antoi vuonna 2016 päätöksen (*L.E. v. Greece*) liittyen nigerialaisnaiseen, joka houkuteltiin vuonna 2004 Kreikkaan töihin ja päätyi siellä prostituoiduksi. Kreikkalainen syyttäjä ei ottanut asiaa vuonna 2006 käsiteltäväksi, sillä sen mukaan ei ollut selvää, oliko kyse ihmiskaupasta. Uhri teki asiasta uuden ilmoituksen vuonna 2007 ja se otettiin käsiteltäväksi. Tekijät katosivat ja heistä tehtiin etsintäkuulutus. Vuonna 2011 toinen epäilty saatiin kiinni ja hänet otettiin tutkintavankeuteen. Asiaa käsiteltiin oikeudessa vuonna 2012. Kiinniotettu vapautettiin saman tien, sillä oikeus totesi myös hänen olevan toisen syytetyn hyväksikäytön uhriksi joutunut henkilö. Oikeudenkäynti yhdessä oikeusasteessa kesti yli viisi vuotta. EIT:n mukaan asiassa rikottiin Euroopan ihmisoikeussopimuksen artiklaa 6(1), koska oikeudenkäynnin kesto oli niin pitkä.<sup>259</sup>

EIT antoi 30.3.2017 päätöksen (*Chowdury and others v. Greece*), jossa todettiin, että 42 bangladeshilaista siirtolaista oli pakotettu töihin ja ihmiskaupan uhreiksi. He olivat pakkotöissä mansikkatilalla Etelä-Kreikassa. Tuomioistuimen päätöksen mukaan Kreikka on epäonnistunut velvoitteessaan estää ihmiskauppaa, suojella siirtotyöläisiä, tutkia rikoksia ja saattaa tekijöitä niistä vastuuseen. Tuomio liittyy tapaukseen vuodelta 2013, jossa aseistetut maatilien vartijat avasivat tulen työntekijöitä kohtaan. 30 ihmistä haavoittui vakavasti. He olivat protestoineet ja vaatineet maksamattomia palkkoja. Ihmisoikeusjärjestö Amnesty International vieraili

<sup>252</sup> Ekathimerini.com 25.9.2019 A.

<sup>253</sup> Ekathimerini.com 27.9.2019.

<sup>254</sup> Ekathimerini.com 17.9.2019.

<sup>255</sup> Ekathimerini.com 17.7.2019.

<sup>256</sup> Ekathimerini.com 2.7.2019.

<sup>257</sup> Ekathimerini.com 14.5.2019.

<sup>258</sup> Ekathimerini.com 19.11.2016.

<sup>259</sup> European Court of Human Rights 21.1.2016.

maatilalla hieman tapahtuneen jälkeen. Järjestön mukaan olot siellä olivat erittäin huonot eikä työntekijöillä ollut käytössään puhdasta vettä tai saniteettitiloja.<sup>260</sup>

ElT:n päätöksessä kuvataan myös rikostutkintaa paikallispoliisin toimesta ja oikeudenkäyntiä tapauksessa *Chowdury and others v. Greece*. Bangladeshilaisten työntekijöiden kollegoita käytettiin tulkkeina ensimmäisissä kuulusteluissa. Paikallinen syyttäjä antoi rikosilmoituksen tekijöille oleskeluluvan ihmiskaupan uhriksi joutumisen perusteella. Ihmiskaupasta tai sen avustamisesta syytettyjä ei tuomittu näillä syytteillä paikallisessa oikeudessa. Osa vapautettiin ja osa tuomittiin vakavasta fyysisestä haitasta ja aseiden laittomasta käytöstä ("*grievous bodily harm and unlawful use of firearms*"). Päätöksestä ei voinut valittaa.<sup>261</sup>

Elokuussa 2018 Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaari suositti edelleen Kreikkaa toimeenpanemaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen edellä mainitussa tuomiossa (*Chowdury and others vs. Greece*) antamat suositukset.<sup>262</sup> Myös Kreikan kansallinen ihmisoikeuskomissio otti kantaa tuomiossa annettujen suositusten täytäntöönpanoon. Niissä otetaan kantaa erityisesti ihmiskaupan vastustamiseen pakkotyöhön liittyen.<sup>263</sup>

---

<sup>260</sup> Amnesty International 30.3.2017; European Court of Human Rights 30.3.2017.

<sup>261</sup> European Court of Human Rights 30.3.2017.

<sup>262</sup> Commissioner for Human Rights 6.11.2018, s. 15.

<sup>263</sup> GNCHR 27.8.2018.

## Lähteet

### Amnesty International

14.10.2019. "Greece Must Immediately Ensure That Sylum-Seekers, Unaccompanied Children and Children of Irregular Migrants Have Free Access to the Public Health System".

<https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR2512132019ENGLISH.PDF> (käyty 12.11.2019).

18.4.2018. EU: Asylum-seekers must be allowed into mainland Greece after court rules against containment on islands.

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/04/eu-asylum-seekers-must-be-allowed-into-mainland-greece-after-court-rules-against-containment-on-islands/> (käyty 12.11.2019).

30.3.2017. Greece: Victory for strawberry pickers, trafficked into forced labour and shot. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/03/greece-victory-for-strawberry-pickers-trafficked-into-forced-labour-and-shot/> (käyty 12.11.2019).

### Arsis

13.9.2019. We ensure the protection and care of children victims of neglect, abuse and trafficking. <http://www.arsis.gr/en/we-ensure-the-protection-and-care-of-children-victims-of-neglect-abuse-and-trafficking/> (käyty 11.11.2019).

12.8.2019. Project "Child protection, detention monitoring, persons with disabilities support and legal aid in Central and North Greece, Attica and Dodecanese". <http://www.arsis.gr/en/project-quot-child-protection-detention-monitoring-persons-with-disabilities-support-and-legal-aid-in-central-and-north-greece-attica-and-dodecanese-quot/> (käyty 11.11.2019).

11.6.2018. PRESS RELEASE: No child at work, All children to school. <http://www.arsis.gr/en/press-release-no-child-at-work-all-children-to-school/> (käyty 11.11.2019).

9.5.2018. The social solidarity in action in the ARSIS Youth Support Centers. <http://www.arsis.gr/en/the-social-solidarity-in-action-in-the-arsis-youth-support-centers/> (käyty 11.11.2019).

Commissioner for Human Rights 6.11.2018. Report of the Commissioner for Human Rights of the Council of Europe Dunja Mijatović Following her Visit to Greece from 25 to 29 June 2018. Council of Europe. <https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-greece-from-25-to-29-june-2018-by-dunja-mijatovic/16808ea5bd> (käyty 6.11.2019).

Council of Europe 1.6.2018. Preliminary observations made by the delegation of the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) which visited Greece from 10 to 19 April 2018. <https://rm.coe.int/16808afaf6> (käyty 6.11.2019).

### ECRE (European Council on Refugees and Exiles)

Maaliskuu 2019. Country Report: Greece. [http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida\\_gr\\_2018update.pdf](http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_gr_2018update.pdf) (käyty 6.11.2019).

31.8.2017. *The concept of vulnerability in European asylum procedures.*  
[http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/shadow-reports/aida\\_vulnerability\\_in\\_asylum\\_procedures.pdf](http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/shadow-reports/aida_vulnerability_in_asylum_procedures.pdf) (käyty 24.10.2019).

Ekathimerini.com

21.11.2019 . *Nearly 5,000 unaccompanied minors currently in Greece, say NGOs.*  
<http://www.ekathimerini.com/246698/article/ekathimerini/news/nearly-5000-unaccompanied-minors-currently-in-greece-say-ngos> (käyty 21.11.2019).

20.11.2019. *Ministry issues ultimatum for squatters to evacuate buildings.*  
<http://www.ekathimerini.com/246671/article/ekathimerini/news/ministry-issues-ultimatum-for-squatters-to-evacuate-buildings> (käyty 21.11.2019).

12.11.2019. *Greek government drops plan to criminalize blasphemy.*  
<http://www.ekathimerini.com/246398/article/ekathimerini/news/greek-government-drops-plan-to-criminalize-blasphemy> (käyty 13.11.2019).

11.11.2019. *Revised penal code toughens terms for rapists, traffickers, cracks down on blasphemy.* <http://www.ekathimerini.com/246351/article/ekathimerini/news/revised-penal-code-toughens-terms-for-rapists-traffickers-cracks-down-on-blasphemy> (käyty 13.11.2019).

9.11.2019. *Authorities smash major trafficking racket with 29 arrests.*  
<http://www.ekathimerini.com/246314/article/ekathimerini/news/authorities-smash-major-trafficking-racket-with-29-arrests> (käyty 13.11.2019).

5.11.2019. *Eight gangs busted in Attica in 2nd half of October.*  
<http://www.ekathimerini.com/246152/article/ekathimerini/news/eight-gangs-busted-in-attica-in-2nd-half-of-october> (käyty 13.11.2019).

30.10.2019. *Nearly 800 migrants reach islands of eastern Aegean in 48 hours.*  
<http://www.ekathimerini.com/245954/article/ekathimerini/news/nearly-800-migrants-reach-islands-of-eastern-aegean-in-48-hours> (käyty 13.11.2019).

27.9.2019. *5 deny poor women's babies sold in illegal adoptions.*  
<http://www.ekathimerini.com/244985/article/ekathimerini/news/5-deny-poor-womens-babies-sold-in-illegal-adoptions> (käyty 13.11.2019).

25.9.2019 A. *Forty migrants rescued by Danish tanker safely reach Greece.*  
<http://www.ekathimerini.com/244904/article/ekathimerini/news/forty-migrants-rescued-by-danish-tanker-safely-reach-greece> (käyty 13.11.2019).

25.9.2019 B. *Large-scale adoptions racket busted in Thessaloniki.*  
<http://www.ekathimerini.com/244898/article/ekathimerini/news/large-scale-adoptions-racket-busted-in-thessaloniki> (käyty 13.11.2019).

17.9.2019. *Prison raid turns up drugs, weapons.*  
<http://www.ekathimerini.com/244628/article/ekathimerini/news/prison-raid-turns-up-drugs-weapons> (käyty 13.11.2019).

17.7.2019. *Six arrested in Kos in migrant trafficking racket.*  
<http://www.ekathimerini.com/242713/article/ekathimerini/news/six-arrested-in-kos-in-migrant-trafficking-racket> (käyty 13.11.2019).

2.7.2019. *Ten racketeers who forced kids to beg netted on Rhodes.*  
<http://www.ekathimerini.com/242125/article/ekathimerini/news/ten-racketeers-who-forced-kids-to-beg-netted-on-rhodes> (käyty 13.11.2019).

13.6.2019. *Albania busts gang trafficking migrants into EU, arrests 8.*  
<http://www.ekathimerini.com/241572/article/ekathimerini/news/albania-busts-gang-trafficking-migrants-into-eu-arrests-8> (käyty 13.11.2019).

14.5.2019. *Seven convicted in connection with human trafficking ring.*  
<http://www.ekathimerini.com/240464/article/ekathimerini/news/seven-convicted-in-connection-with-human-trafficking-ring> (käyty 13.11.2019).

19.11.2016. *Man faces charges human trafficking, rape charges.*  
<http://www.ekathimerini.com/213880/article/ekathimerini/news/man-faces-charges-human-trafficking-rape-charges> (käyty 13.11.2019).

Ekathimerini.com/ Chrysolora, Eirini 4.9.2019. *High risk of money laundering in Greek real estate.* <http://www.ekathimerini.com/244237/article/ekathimerini/business/high-risk-of-money-laundering-in-greek-real-estate> (käyty 13.11.2019).

Ekathimerini.com/ Fotiadi, Ioanna 15.6.2019. *The sweatshops next door.*  
<http://www.ekathimerini.com/241558/article/ekathimerini/community/the-sweatshops-next-door> (käyty 13.11.2019).

Ekathimerini.com/ Souliotis, Yiannis 5.8.2019. *Annual report exposes rackets in police force.*  
<http://www.ekathimerini.com/243284/article/ekathimerini/news/annual-report-exposes-rackets-in-police-force> (käyty 13.11.2019).

Ekathimerini.com/ Tagaris, Karolina 30.8.2019. *Greece sees first mass arrival of migrant boats in three years.* <http://www.ekathimerini.com/244080/article/ekathimerini/news/greece-sees-first-mass-arrival-of-migrant-boats-in-three-years> (käyty 13.11.2019).

European Commission [päiväämätön]. *Greece.* <https://ec.europa.eu/anti-trafficking/member-states/Greece> (käyty 11.11.2019).

European Court of Human Rights

30.3.2017. *Case of Chowdury and Others v. Greece.* (Application no. 21884/15).  
[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-172701"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (käyty 12.11.2019).

21.1.2016. *L.E. v. Greece.* (Application no. 71545/12).  
[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"languageisocode":\["GER"\],"appno":\["71545/12"\],"documentcollectionid2":\["CHAMBER"\],"itemid":\["001-176959"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (käyty 12.11.2019).

European Ombudsman 5.7.2018. *Decision in case 735/2017/MDC on the European Asylum Support Office's' (EASO) involvement in the decision-making process concerning admissibility of applications for international protection submitted in the Greek Hotspots, in particular shortcomings in admissibility interviews.*  
<https://www.ombudsman.europa.eu/el/decision/en/98711> (käyty 13.11.2019).

Forin, Roberto & Healy, Claire 20.9.2018. *Trafficking along Migration Routes to Europe. Bridging the Gap between Migration, Asylum and Anti-Trafficking.* Vienna: ICMPD  
[https://www.icmpd.org/fileadmin/1\\_2018/Bridging\\_the\\_Gap\\_between\\_Migration\\_Asylum\\_and\\_Anti-Trafficking.pdf](https://www.icmpd.org/fileadmin/1_2018/Bridging_the_Gap_between_Migration_Asylum_and_Anti-Trafficking.pdf) (käyty 7.11.2019).

Galos, E., L. Bartolini, H. Cook & n. Grant 2017. *Migrant Vulnerability to Human Trafficking and Exploitation: Evidence from the Central and Eastern Mediterranean Migration Routes*. International Organization for Migration (IOM): Geneva.  
[https://publications.iom.int/system/files/pdf/migrant\\_vulnerability\\_to\\_human\\_trafficking\\_and\\_exploitation.pdf](https://publications.iom.int/system/files/pdf/migrant_vulnerability_to_human_trafficking_and_exploitation.pdf) (käyty 7.11.2019).

## Generation 2.0

30.1.2019 A. Manolada Watch. <https://g2red.org/manolada-watch/> (käyty 12.11.2019).

30.1.2019 B. *Report on the situation at Manolada | December 2018*.  
<https://g2red.org/report-on-the-situation-at-manolada-december-2018/> (käyty 12.11.2019).

## GNCHR (Greek National Commission for Human Rights)

Lokakuu 2019. *GNCHR's Recommendations on Refugee Protection [Annex to GNCHR's Reference Report on Refugees]*.  
[http://www.nchr.gr/images/English\\_Site/PROSFYGES/GNCHR%20Key%20recommendations%20on%20Refugee%20Protection.pdf](http://www.nchr.gr/images/English_Site/PROSFYGES/GNCHR%20Key%20recommendations%20on%20Refugee%20Protection.pdf) (käyty 12.11.2019).

Kesäkuu 2019. *Information relevant to the implementation of the Convention against Torture. Submission to the UN Committee against Torture in response to the List of Issues with regard to the Report of Greece*.  
[https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/GRC/INT\\_CAT\\_NHS\\_GRC\\_35432\\_E.pdf](https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/GRC/INT_CAT_NHS_GRC_35432_E.pdf) (käyty 12.11.2019).

27.8.2018. *ECTHR, Chowdury and Others v. Greece. Recommendations for the full compliance of the Greek State*.  
[http://www.nchr.gr/images/English\\_Site/TRAFFICKING/GNCHR%20Recommendations%20on%20the%20Manolada%20case.pdf](http://www.nchr.gr/images/English_Site/TRAFFICKING/GNCHR%20Recommendations%20on%20the%20Manolada%20case.pdf) (käyty 12.11.2019).

Greek City Times 19.7.2019. *Doctors arrested for issuing fake medical certificates to asylum seekers*. <https://greekcitytimes.com/2019/07/19/doctors-arrested-issuing-fake-medical-certificates-asylum-seekers/> (käyty 13.11.2019).

Greek Ombudsman Huhtikuu 2017. *Migration Flows and Refugee Protection. Administrative Challenges and Human Rights Issues*.  
[https://www.synigoros.gr/resources/docs/greek\\_ombudsman\\_migrants\\_refugees\\_2017\\_en.pdf](https://www.synigoros.gr/resources/docs/greek_ombudsman_migrants_refugees_2017_en.pdf) (käyty 6.11.2019).

Greek Refugee Council [päiväamäätön]. *Απόφαση 84/2016 Μονομελούς Εφετείου Κακουργημάτων Αιγαίου*. <https://www.gcr.gr/en/ekdoseis-media/echr-cases/case-decision-before-greek-courts/item/1005-apofasi-84-2016-monomeloy-s-efeteiou-kakourgimaton-aigaiou> (käyty 13.11.2019).

Helsingin Sanomat/ El Kamel, Sonia 20.11.2019. *Kreikka sulkee "katastrofin partaalla" olevat turvapaikan-hakijoiden leirit ja korvaa ne suljetuilla keskuksilla*. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006315256.html> (käyty 21.11.2019).

Helsingin Sanomat/ Mykkänen, Pekka 1.11.2019. *Ihmisoikeusjärjestö: Turvapaikanhakijoiden leirit Kreikassa ovat "katastrofin partaalla"*. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006293697.html> (käyty 12.11.2019).

Hiltunen, Anna-Kaisa 2019. *Euroopan Porteilla. Turvapaikkapolitiikan vaikeat vaiheet*. Gaudeamus, Tallinna.

HRW (Human Rights Watch)

4.10.2019. *Greece Needs to Face Reality About Asylum Seekers*. <https://www.hrw.org/news/2019/10/04/greece-needs-face-reality-about-asylum-seekers> (käyty 11.11.2019).

2019. *Greece. Events of 2018 - Part of the EU Chapter*. <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/greece> (käyty 23.10.2019).

21.11.2018. *Greece: Dire Conditions for Asylum Seekers on Lesbos*. <https://www.hrw.org/news/2018/11/21/greece-dire-conditions-asylum-seekers-lesbos> (käyty 23.10.2019).

25.4.2018. *Greece: Government Defies Court on Asylum Seekers*. <https://www.hrw.org/news/2018/04/25/greece-government-defies-court-asylum-seekers> (käyty 12.11.2019).

1.6.2017. *EU/Greece: Pressure to Minimize Numbers of Migrants Identified As 'Vulnerable'*. <https://www.hrw.org/news/2017/06/01/eu/greece-pressure-minimize-numbers-migrants-identified-vulnerable> (käyty 23.10.2019).

Hungarian Helsinki Committee 2017. *Unidentified and Unattended*. <http://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Unidentified-and-Unattended.pdf> (käyty 12.11.2019).

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä [päiväämätön]. *Tilannekatsaus 1.1.–31.12.2016*. [http://www.ihmiskauppa.fi/files/423/Tilannekatsaus\\_1.1.-31.12.2016.pdf](http://www.ihmiskauppa.fi/files/423/Tilannekatsaus_1.1.-31.12.2016.pdf) (käyty 19.11.2019).

Kouvelaki, Sofia/ Ekathimerini.com 18.9.2019. *Urgent child protection gap for unaccompanied minors*. <http://www.ekathimerini.com/244625/opinion/ekathimerini/community/urgent-child-protection-gap-for-unaccompanied-minors> (käyty 13.11.2019).

Metadrasi

30.9.2019. *Crucial Situation at the Reception and Identification Centers*. <https://metadrasi.org/en/crucial-situation-ric/> (käyty 13.11.2019).

18.9.2019. *Termination of Suspension of Interpretation Services by Metadrasi in the Asylum Service*. <https://metadrasi.org/en/termination-of-suspension-2/> (käyty 13.11.2019).

16.9.2019. *Suspension of Interpretation in the Asylum Service*. <https://metadrasi.org/en/suspension-of-interpretation-9-2019/> (käyty 13.11.2019).

24.7.2019. *The Necessity of Safeguarding Quality Interpretation within the Framework of the Refugee Situation*. <https://metadrasi.org/en/announcement-interpretation/> (käyty 13.11.2019).

The New Humanitarian/ Apostolou, Nikolia 4.11.2019. *Briefing: How will Greece's new asylum law affect refugees?* <https://www.thenewhumanitarian.org/news/2019/11/04/Greece-new-asylum-law-refugees> (käyty 12.11.2019).

Oxfam 9.1.2019. *Vulnerable and abandoned*. [https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file\\_attachments/2019-01\\_greece\\_media\\_briefing\\_final.pdf](https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file_attachments/2019-01_greece_media_briefing_final.pdf) (käyty 13.11.2019).

#### Pro Asyl

18.4.2019. *Anerkannte raus! In Griechenland müssen Geflüchtete ihre Wohnungen zwangsräumen*. <https://www.proasyl.de/news/anerkannte-raus-in-griechenland-muessen-gefluechtete-ihre-wohnungen-zwangsräumen/> (käyty 12.11.2019).

23.6.2017. *LEGAL NOTE On the living conditions of beneficiaries of international protection in Greece*. <https://www.proasyl.de/wp-content/uploads/2017/10/2017-07-28-Legal-note-RSA-BR-final.pdf> (käyty 14.11.2019).

Pro Asyl & Refugee Support Aegean 4.1.2019. *Returned recognized refugees face a dead-end in Greece - a case study*. <https://www.proasyl.de/wp-content/uploads/2019/01/Case-Study-Iranian-Family-from-Switzerland-to-Greece.pdf> (käyty 12.11.2019).

Reuters/ Kambas, Michele 20.11.2019. *Struggling with influx, Greece gets tough with asylum seekers*. <https://www.reuters.com/article/us-europe-greece-migrants/struggling-with-influx-greece-gets-tough-with-asylum-seekers-idUSKBN1XU1DB> (käyty 21.11.2019).

Spiegel/ Christides, Giorgos & Steffen Lüdke 13.11.2019. *Griechenland soll 60.000 Migranten illegal abgeschoben haben*. <https://www.spiegel.de/politik/ausland/griechenland-soll-zehntausende-migranten-illegal-in-die-tuerkei-abgeschoben-haben-a-1295964.html> (käyty 19.11.2019).

#### UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)

12.11.2019. *ESTIA Accommodation Capacity Weekly Update*. <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/72251> (käyty 13.11.2019).

10.11.2019. *Mediterranean Situation. Greece*. <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179> (käyty 13.11.2019).

31.1.2019. *Greece. Accommodation update*. <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/67839> (käyty 11.11.2019).

9.2.2018. *Refugee women and children face heightened risk of sexual violence amid tensions and overcrowding at reception facilities on Greek islands*. [https://www.unhcr.org/5a7d67c4b?utm\\_source=PR\\_COMMS&utm\\_medium=email&utm\\_content=UNHCR%20Communication%20Service&utm\\_campaign=HQ\\_EN\\_Briefing\\_Notes\\_171027](https://www.unhcr.org/5a7d67c4b?utm_source=PR_COMMS&utm_medium=email&utm_content=UNHCR%20Communication%20Service&utm_campaign=HQ_EN_Briefing_Notes_171027) (käyty 12.11.2019).